

# **Liikenneturvallisuuden lisääminen Hyvinkään peruskouluissa**

Koulumatkahankkeen vieminen käytännön tasolle



Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Riihimäen kampus, liikenneala, insinööri (AMK)

Kevät, 2020

Riikka Mustonen ja Tiina Norr

Liikenneala  
Riihimäki

---

<b>Tekijä</b>	Riikka Mustonen ja Tiina Norr	<b>Vuosi</b> 2020
<b>Työn nimi</b>	Liikenneturvallisuuden lisääminen Hyvinkään peruskouluissa	
<b>Työn ohjaajat</b>	Sonja Heikkinen (Hämeen ammattikorkeakoulu) Kimmo Kiuru (Hyvinkään kaupunki)	

---

## TIIVISTELMÄ

Hyvinkäällä aloitettiin Koulumatkahanke 2018. Hankkeessa oli mukana kaksi peruskoulua. Hanke tuli jalkauttaa myös muihin Hyvinkään peruskouluihin. Hyvinkään kaupunki tilasi tämän opinnäytetyön, jonka tärkein tehtävä oli tuoda Koulumatkahanke tutuksi kouluille ja saada kootut aineistot opettajien työkalupakkiin. Lisäksi tutkittiin, miten alakouluja voitaisiin tukea liikennekasvatustyössä. Tässä Koulumatkahankkeen toisessa vaiheessa kohdekouluiksi valikoitui Hakalantalou koulu ja Hyvinkäänkylän koulu. Tästä opinnäytetyöstä tuli toiminnallinen. Tutkimusmenetelminä olivat haastattelut ja kouluympäristön katselmukset.

Liikennekasvatustyön tueksi järjestettiin liikenneaiheiset rastit koko perheen vanhempainiltoihin, mallipohja kouluun tutustumiskirjeeseen rehtoreiden käyttöön ja hyvinkääläisen peruskoululaisen liikenneopas opettajille liikennekasvatustyön tueksi. Esiteltynä on muitakin Hyvinkään kaupungin tukitoimia liikennekasvatustyöhön peruskouluissa.

Kohdekouluissamme oltiin tyytyväisiä vuoden mittaiseen yhteistyöhön. Koronavirusepidemian vuoksi vertailukelpoinen tutkimusaineiston keruu ei onnistunut, joten vaikutuksia ei voitu mitata. Yhteistyömme myötä liikenneaiheisia tapahtumia oli kuitenkin alettu itsenäisesti suunnitella ja toteuttaa.

**Avainsanat** Alakoulu, koulumatka, liikenneturvallisuus, peruskoulu

**Sivut** 50 sivua, joista liitteitä 14 sivua

Traffic and Transport Management

Riihimäki

---

<b>Author</b>	Riikka Mustonen ja Tiina Norr	<b>Year</b> 2020
<b>Subject</b>	Increasing traffic safety at the primary schools of the City of Hyvinkää	
<b>Supervisor</b>	Sonja Heikkinen	

---

ABSTRACT

The city of Hyvinkää started The School Trip Project in 2018. The project involved two primary schools, but it was also extended to other primary schools in Hyvinkää. The city of Hyvinkää commissioned this thesis. The main task of this thesis project was to make the School Trip Project familiar to other schools in Hyvinkää and to gather research data into a toolkit for the teachers to use. It was also important to find out, how to support elementary schools in their work with road safety education. In this second phase of the School Trip Project, Hakalantalo and Hyvinkäänkylä elementary schools were selected as target schools. Thesis became a functional project. The research included interviews and observations of school environment.

To support the work with road safety education, traffic-themed teaching points were organized for the open house evenings which complete whole families were welcomed to visit, a template for the schools introductory letter for the use of the principals and a traffic guide for teachers to support their work with road safety education. Other support actions for the traffic education work in primary schools in the city of Hyvinkää are also thesis at in this work.

Our target schools were happy with the year-long cooperation. Because of the coronavirus epidemic, comparable data collection could not be realised and the effects of our work could not be measured. However, thanks to our cooperation, the schools have now started to plan and implement traffic-related events independently.

**Keywords** Elementary school, primary school, road safety, school trip

**Pages** 50 pages including appendices 14 pages

# SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TAUSTATEORIA .....	2
2.1	Liikennekasvatus .....	3
2.2	Alakoululaisten henkilövahingot liikenteessä .....	4
2.3	Koulumatkat ja saattoliikenne .....	4
3	LIIKENNETURVALLISUUDEN JA LIIKENNEKASVATUKSEN LÄHTÖTILANNE HYVINKÄÄLLÄ.....	5
3.1	Liikenneonnettomuudet Hyvinkäällä .....	5
3.2	Liikennekasvatustyö Hyvinkäällä.....	7
3.3	24 turvallista tuntia Hyvinkäällä .....	7
3.4	Koulumatkahanke .....	9
4	KOHDEKOULUJEN KATSELMUKSET.....	10
4.1	Hakalantalon koulun yleisesittely .....	10
4.2	Hyvinkäänkylän koulun yleisesittely .....	12
4.3	Hakalantalon koulun nykytilanteen liikennejärjestelyt 2019 .....	13
4.4	Hyvinkäänkylän koulun nykytilanteen liikennejärjestelyt 2019 .....	14
4.5	Saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset.....	15
4.5.1	Hakalantalon koulun saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset.....	15
4.5.2	Hyvinkäänkylän koulun saattoliikenne ja vaaranpaikkakartoitukset....	16
4.6	Kyselytutkimus .....	18
4.7	Haastattelututkimus.....	22
5	TOIMENPITEET.....	23
5.1	Kohderyhmän vaikutus suunnitteluun.....	23
5.2	Liikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset.....	24
5.2.1	Hakalantalon toteutus.....	24
5.2.2	Hyvinkäänkylän toteutus.....	27
5.3	Mallipohja kouluun tutustumiskirjeeseen mukaan .....	28
5.4	Hyvinkääläisen peruskoululaisen liikenneopas .....	28
5.5	Led-valokampanja .....	29
5.6	Liikenneaiheiset kirjat .....	29
5.7	Lainattavat VR-lasit ja FillaRilla .....	30
6	OPINNÄYTETYÖVUODEN VAIKUTUS LIIKENNEKASVATUKSEEN HYVINKÄÄLLÄ.....	31
7	JOHTOPÄÄTÖKSET .....	32
8	JATKOTOIMENPIDE-EHDOTUKSET .....	33
	LÄHTEET .....	34

Liitteet

- Liite 1 TYÖPANOKSEN JAKAUTUMINEN
- Liite 2 KARTOITUKSISSA KÄYTETYT LOMAKKEET
- Liite 3 OPPILAIDEN VIITTAUSHAASTATELUN KYSYMYKSET
- Liite 4 OPETUSHENKILÖKUNNALLE LÄHETETTY KYSELY
- Liite 5 MALLIPOHJA KOULUUN TUTUSTUMISKIRJEeseen MUKAAN
- Liite 6 HYVINKÄÄN PERUSKOULULAISILLE SUUNNITELTU LIIKENNEOPAS

## 1 JOHDANTO

Hyvinkäällä oli laadittu koulumatkahanke, jonka aikana havaittiin kehittämisen tarvetta koulujen ja liikenneinsinöörien välisessä kommunikaatiossa. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa havaittiin, että liikenneinsinöörin vaikea mennä ulkoapäin kertomaan kouluille, miten liikenneturvallisuuden edistämistä tulisi kouluilla tehdä. Hankkeen ensimmäisen vaiheen aikana yhteinen sävel alkoi löytyä. Hankkeen tuloksena syntyneitä sivustoa ei vielä ensimmäisessä pilottivaiheessa kuitenkaan ehditty saada laajemmin toimintaan Hyvinkään alueen kouluissa. Opinnäytetyömme tavoite oli auttaa opettajia ja huoltajia ottamaan käyttöön Hyvinkään toimintamalli, kerätä palautetta ja tehdä jatkotoimenpide-ehdotuksia.

Hankkeen toista vaihetta, eli tähän opinnäytetyöhön osallistumista, esitettiin Hyvinkään rehtorikokouksessa keväällä 2019. Toiseen vaiheeseen ilmoitautui kaksi koulua, Hakalantalo ja Hyvinkäänkylä. Hakalantalons koulu on alakoulu, jossa opetetaan lisäksi kehitysvammaisia ja autistisia 11 vuoden oppivelvollisuuden ajan. Hyvinkäänkylän koulu on alakoulu. Tämän vuoksi keskityimme tässä opinnäytetyössä alakouluihin.

Kohdekouluilla toteutettiin katselmukset ja kartoitukset, joissa selvitettiin koulumatkojen kulkutapaosuuksia ja kohdekoulujen saattoliikennejärjestelyjä sekä liikenneaiheiset rastit vanhempainiltojen yhteydessä. Lisäksi tarkoituksena oli tuottaa Hyvinkään kaupungille aineistoa liittyen koulumatkoihin ja niiden turvallisuuteen.

Opinnäytetyö tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää myöhemmin, kun mietitään kohdekoulujen koulun alueen, -ympäristön, liikenneturvallisuuden ja saattoliikenteen parantamista. Tässä työssä ei ole tarkoitus tehdä liikenneturvallisuustoimenpide-ehdotuksia kohdekoulujen turvallisempiin liikennejärjestelyihin. Työn tilaaja yhdessä kohdekoulujen kanssa tekevät tarkemmat katselmukset ja suunnitelmat, joihin opinnäytetyöstä esiin nousseita huomioita hyödynnetään.

Työskentely toteutettiin parityönä. Tarkempi työnjako löytyy liitteestä 1. Opinnäytetyön ohjausryhmään ovat kuuluneet liikennesuunnittelija Marjukka Aronen (13.3.2020 asti) ja liikenneinsinööri Kimmo Kiuru Hyvinkään kaupungilta, rehtori Johanna Heikkilä ja opettaja ja turvallisuusvastaava Heli Ikävalko Hakalantalons koulusta, rehtori Sirpa Lähteenmäki ja opettaja Susanna Parkkinen Hyvinkäänkylän koulusta sekä lehtori Sonja Heikkinen Hämeen ammattikorkeakoulusta. Haluamme kiittää koko ohjausryhmää opinnäytetyön aiheesta, tuesta ja tehdystä yhteistyöstä.

Opinnäytetyötä tehtiin noin puolentoista vuoden ajan, loppuvuodesta 2018 keväeseen 2020. Työskentelyyn kuuluivat ohjausryhmän palaverit (6 kpl), Koulumatkahankkeen loppukaronkka marraskuussa 2018,

rehtorikokous maaliskuussa 2019, ympäristövastaavien tapaaminen huhtikuussa 2019, koulujen vaaranpaikkakartoitukset ja haastatteluaineiston keruu, vanhempainiltojen rastit. Työvaiheet ja ajankohdat kuukausitasolla ovat lueteltuna kuvassa 1. Aikaa suunnitelmiseen ja kirjoitustöineen kului noin 6 työviikkoa.

Työvaiheet	Ajankohta
ONT-palaveri Hyvinkään liikennesuunnittelun kanssa	Marraskuu 2018
Koulumatkahankkeen loppukaronkka	Marraskuu 2018
Opinnäytetyö aiheen hyväksyminen	Tammikuu 2019
Projektin esittely Hyvinkään rehtorikokouksessa	Maaliskuu 2019
Työnohjauspalaveri	Huhtikuu 2019
Ympäristövastaavien tapaaminen	Huhtikuu 2019
Maastokäynti Hakalantalons koululla	Huhtikuu 2019
Maastokäynti Hyvinkäänkylän koululla	Huhtikuu 2019
ONT-aloitusseminaari	Huhtikuu 2019
Työnohjauspalaveri	Huhtikuu 2019
Haastattelu Hyvinkäänkylän koululla	Toukokuu 2019
Haastattelu Hakalantalons koululla	Toukokuu 2019
Saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset Hyvinkäänkylän koululla	Toukokuu 2019
Saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset Hakalantalons koululla	Toukokuu 2019
Työnohjauspalaveri	Elokuu 2019
Liikenneaiheinen rasti Hyvinkäänkylän koululla	Syyskuu 2019
Liikenneaiheinen rasti Hyvinkäänkylän koululla	Syyskuu 2019
Liikenneaiheinen rasti Hakalantalons koululla	Syyskuu 2019
Työnohjauspalaveri	Lokakuu 2019
Työnohjauspalaveri	Huhtikuu 2020
Mallipohja tutustumiskirjeiden liitteeksi	Huhtikuu 2020
Liikenneopas	Huhtikuu 2020
ONT-seminaari	Toukokuu 2020

Kuva 1. Työvaiheet.

## 2 TAUSTATEORIA

Tässä luvussa käymme läpi liikennekasvatukseen, koulumatkoihin ja koulumatkojen sekä saattoliikenteen liikenneturvallisuuteen liittyvää teoriaa.

Voimassa olevan tieliikennelain (Tieliikennelaki 267/1981 3§) ja 1.6.2020 voimaan tulevan uuden tieliikennelain (Tieliikennelaki 729/2018 3§)

mukaan tienkäyttäjän on noudatettava vaaran ja vahingon välttämiseksi huolellisuutta ja varovaisuutta.

Ikä vaikuttaa liikenneturvallisuuteen ja liikennekäyttäytymiseen. Lapset ovat kokemattomia liikenteessä ja heiltä puuttuu usein ymmärrys vaarasta ja liikennesäännöistä. Lasten kohdalla ongelmallinen asia on, että liikenneympäristö on suunniteltu aikuisille. Onnettomuusriskiä lisää se, että lapsi jää liikenteessä helposti huomaamatta, koska lapsi on pienikokoinen. Lisäksi lasten liikkuminen liikenteessä on usein impulsiivista ja yllätyksellistä, jolloin heidän liikennekäyttäytymistään on hankala ennakoita. Nuorten kohdalla liikenneturvallisuuden kannalta katsottuna ongelmat liittyvät usein asenteisiin. Yleisiä riskitekijöitä ovat muun muassa sosiaalinen paine, esimerkiksi näyttämisen halu, kypärän tai turvavyön käyttämättä jättäminen sekä nuorten vähäinen kokemus. Iän myötä karttuu kokemus liikenteestä, ymmärrys vaarasta ja tietous liikennesäännöistä. Sitä ennen lapset ja nuoret ovat aikuisia alttiimpia liikenteessä tapahtuville vaaratilanteille ja he kokevat siellä myös enemmän riskejä. Suomessa liikenneturvallisuustilanne on kuitenkin lasten kohdalla hyvä verrattuna muihin ikäluokkiin. (Ahlroth & Pöllänen, 2011, s.77)

Kaikilla tulee kuitenkin olla mahdollisuus, iästä ja kulkutavasta riippumatta, liikkua liikenteessä turvallisesti (Heltimo, Korhonen, 2016, s. 16).

## 2.1 Liikennekasvatus

Liikennekasvatuksen tarkoituksena on kehittää lasten ja nuorten liikennekäyttäytymistä ja liikenneturvallisuutta edistäviä perustietoja, -taitoja ja asenteita nousujohteisesti aina varhaiskasvatuksesta lähtien, esiopetuksen ja perusopetuksen läpi. Toisella asteella näitä opittuja asioita syvennetään. Erittäin tärkeä rooli turvallisten toimintatapojen opetuksessa on kotona. Keskeistä liikennekasvatuksessa on toimiva yhteistyö kotien kanssa, joissa omalla esimerkillä ja käytöksellä tuetaan vastuullista toimintaa liikenteessä. (Opetushallitus, n.d)

Liikennekasvatuksen tehtävä on opettaa lapsille ja nuorille heidän ikä- ja taitotasonsa huomioon ottaen liikennesääntöjä, turvallisia toimintatapoja liikennekäyttäytymiseen sekä kannustaa viisaiden ja kestävien liikkumismuotojen valintaan. (Kalenoja, Pöllänen, & Rautiainen, 2006).

Liikennekasvatukseen kuuluu myös neuvominen hyödyllisissä kansalaistaidoissa kuten avun hälyttämisessä ja onnettomuustilanteissa toimimisessa. Lapsilla ja nuorilla tulee olla yhtä lailla tieto siitä, miten liikenneonnettomuustilanteissa toimitaan. (Punainen risti, n.d)

## 2.2 Alakoululaisten henkilövahingot liikenteessä

Liikenneturvan 6.2.2020 julkaistussa maanlaajuisesta tilannekatsauksesta käy ilmi, että liikenteessä loukkaantuneiden 7–12-vuotiaiden lasten määrä on laskenut 40 prosentilla viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Suomessa vuosina 2017–2019 liikenteessä kuoli keskimäärin kaksi ja loukkaantui 160 alakouluikäistä vuosittain. Vuosikohtaiset lukemat on esitetty kuvassa 2. Kaikki kuolemaan johtaneet onnettomuudet tapahtuivat taajaman ulkopuolella. Taajamissa tapahtui kuitenkin enemmän loukkaantumiseen johtaneita onnettomuuksia kuin taajaman ulkopuolella. Vuosina 2017–2019 alakoululaisia ei ole menehtynyt jalankulkijoina tai pyöräilijöinä. Tienkäyttäjärhmittäin katsottuna auton matkustajien kuolemantapauksista puolet johtui ulosajoista. Tyypillisimpiä loukkaantumisiin johtaneita onnettomuuksia olivat perään ajot ja nokkakolarit. Pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden tyypillisimmät loukkaantumisiin johtaneet onnettomuudet tapahtuivat ajorataa ylittettäessä tai risteyksissä. (Liikenneturva, 2020c)



Kuva 2. Liikenteessä loukkaantuneet ja kuolleet alakouluikäiset vuosina 2017–2019. Vuoden 2019 tieto on ennakkotieto.

## 2.3 Koulumatkat ja saattoliikenne

Oppilaan koulumatka alkaa kotiovelta. Perusopetuslaissa on määrätty, että oppilas on oikeutettu maksuttomaan kuljetukseen, kun koulumatka on pidempi kuin viisi kilometriä. Edellä mainitun lisäksi maksuttomaan kuljetukseen on oikeus, kun oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen matka muodostuu koululaiselle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi, vaikka koulumatka jäisi alle viiteen kilometriin. (Perusopetuslaki 628/1998 32§)

Kunnille on kehitelty koulumatkojen vaarallisuuden arviointiin Koululiitu - karttaohjelma. Menetelmä arvioi tiestön vaarallisuutta. Sen tarkoitus on antaa lisävalaistusta turvallisuuskulmaan, kun oppilaan koulukyydin tarvetta arvioidaan lapsen ikä ja tien haastavuus huomioon ottaen. (Koululiitu, n.d.)

Liikkuminen kouluun kuuluu oppilaan arkielämään. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuuden lisääminen tukee liikenneturvallisuutta, elinympäristön terveellisyyttä ja viihtyisyyttä sekä liikennejärjestelmän toimivuutta. Yhteiskunnan tehtävä on luoda edellytykset vastuullisille valinnoille liikenteessä. Turvallisiin ja vastuullisiin kulkutapavalintoihin houkuttelee ympäristö ja liikennepalvelut. Liikenneympäristön tulee olla ja tuntua tienkäyttäjälle turvalliselta. (Heltimo & Korhonen, 2016)

Koululaisen terveen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin perusedellytys on päivittäinen fyysinen aktiivisuus. Koulumatka on keino liikkumisen lisäämiseen, kun oppilas kulkee kouluun kävellen tai pyöräillen. Ennen koulua tapahtuva fyysinen aktiivisuus edistää lapsen oppimista sekä työrauhaa koulussa. (Karvinen & Nykänen, n.d, s.8)

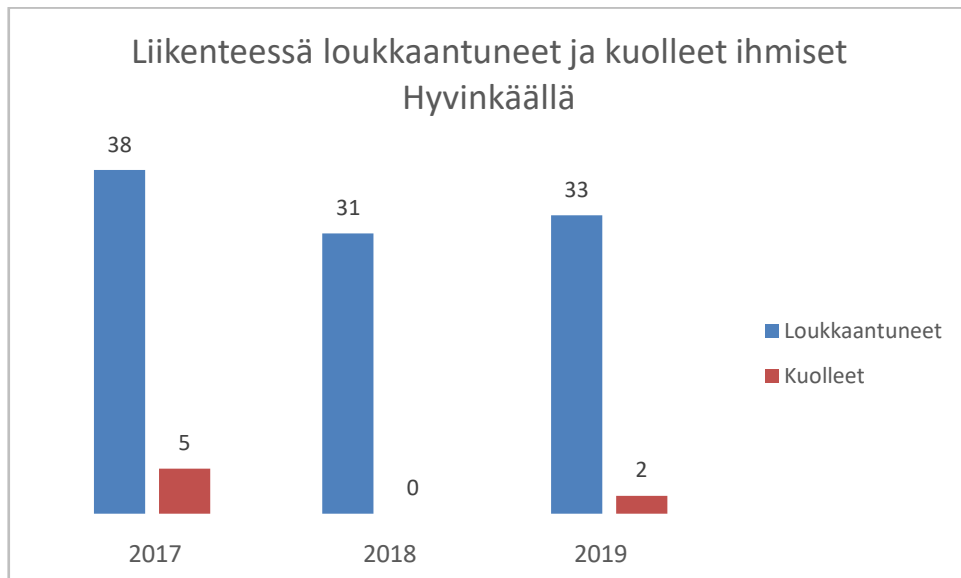
Viisaiden kulkutapojen edistäminen on tärkeää, kun halutaan aktivoida lapset kulkemaan kouluun omin voimin. Kouluilta tulisi löytyä laadukkaat paikat polkupyörille, skeiteille, potkulaudoille ja kypärille, niin ettei lapsella ole huolta siitä, että niitä voidaan koulupäivien aikana rikkoa tai varastaa. (Kallio & Turpeinen, n.d, s.45)

### **3 LIIKENNETURVALLISUUDEN JA LIIKENNEKASVATUKSEN LÄHTÖTILANNE HYVINKÄÄLLÄ**

Hyvinkäällä toteutetaan jatkuvaa kehitystyötä liikennekasvatustyön saralla. Tukena perusopetukselle on 24 turvallista tuntia Hyvinkäällä-toiminta sekä Koulumatkahanke.

#### **3.1 Liikenneonnettomuudet Hyvinkäällä**

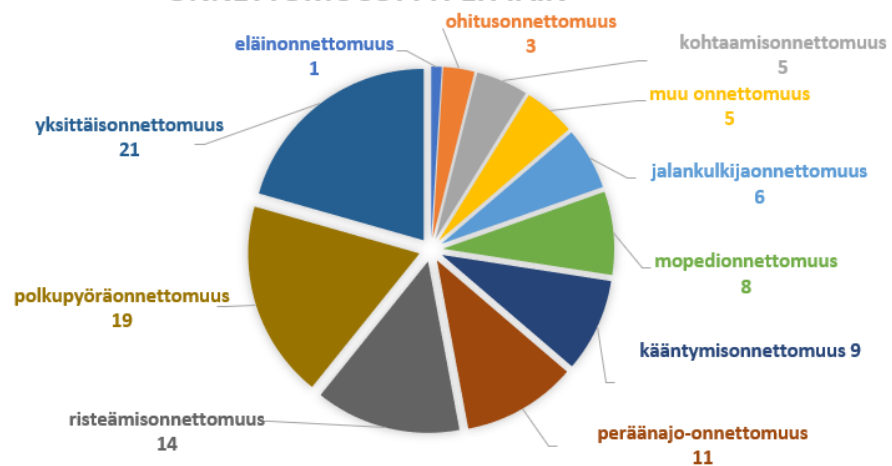
Hyvinkäällä sattui vuosina 2017–2019 yhteensä 292 poliisin tietoon tulla tieliikenneonnettomuutta. Onnettomuuksissa kuoli keskimäärin kaksi ja loukkaantui 34 ihmistä vuodessa. Vuosikohtaiset lukemat on esitetty kuvassa 3. Onnettomuuksissa kuolleiden jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden määrä oli 71 % kaikista kuolemaan johtaneista onnettomuuksista vuosina 2017–2019. Kaikista onnettomuuksista noin 55 % tapahtui katualueella tai yksityisellä tiellä. (Ramboll, 2020)



Kuva 3. Liikenteessä loukkaantuneet ja kuolleet ihmiset Hyvinkäällä vuosina 2017–2019.

Kuvassa 4 on esitetty loukkaantumiseen johtaneet onnettomuustyyppit. Näistä yleisimmäksi onnettomuustyyppiksi nousi yksittäisonnettomuudet. Jokaisessa 21 yksittäisonnettomuudessa kyse oli suistumisonnettomuudesta. Seuraavaksi yleisin loukkaantumiseen johtanut onnettomuustyyppi oli polkupyöräonnettomuudet. Kaikista loukkaantumiseen johtaneista onnettomuuksista pyöräonnettomuuksien määrä oli 19 % ja jalankulkijaonnettomuuksien 6 %. (Ramboll, 2020)

#### LOUKKAANTUMISEEN JOHTANEET ONNETTOMUUKSET ONNETTOMUUSTYYPEITTÄIN



Kuva 4. Hyvinkäällä liikenteessä loukkaantumiseen johtaneet onnettomuudet onnettomuustyypeittäin vuosina 2017–2019

### 3.2 Liikennekasvatustyö Hyvinkäällä

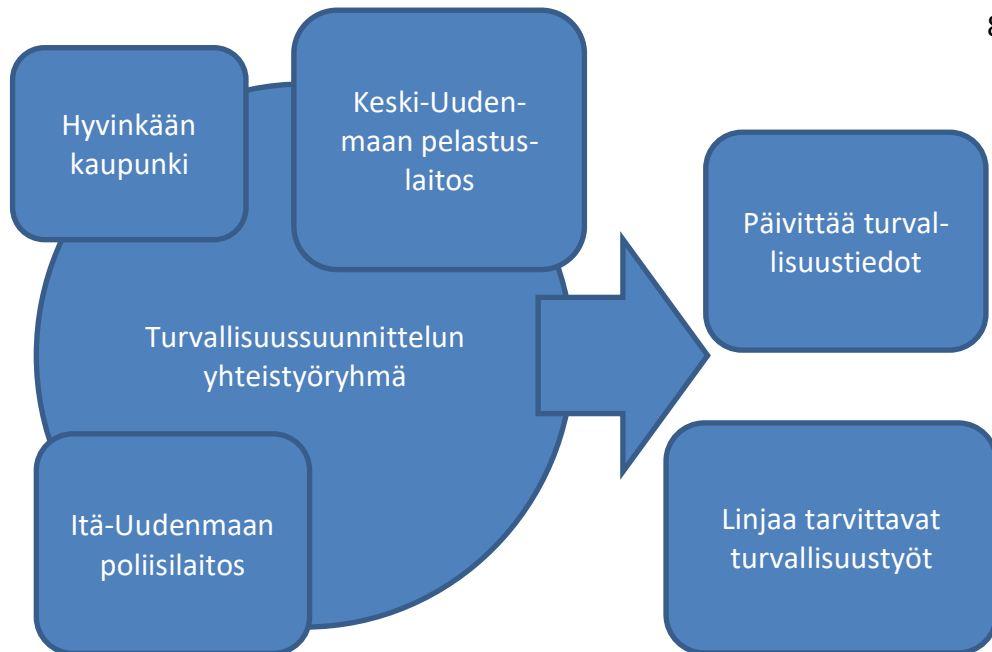
Liikennekasvatus on opetussuunnitelman edellyttämää toimintaa. Hyvinkään kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmaan on kirjattu, että perusopetus tekee koulumatkojen ja koulukuljetusten osalta yhteistyötä Hyvinkään kaupungin liikennesuunnittelun sekä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Tavoitteena on koulumatkojen turvallisuuden lisääminen ja ylläpitäminen. Lisäksi tavoitteena on kannustaa kestävä kehityksen ja viisaan liikkumisen mukaiseen liikennekäyttäytymiseen. Oppilaita kannustetaan mahdollisuuksien mukaan kulkemaan koulumatkat kävellen, pyöräillen tai joukkoliikennettä käyttäen. 1.–2. vuosiluokkien oppilaita ei kuitenkaan suositella kulkevan kouluun pyöräillen. (Hyvinkään kaupunki, 2016)

Huoltajien toivotaan huolehtivan hyvän koulumatkareitin opettamisesta ja turvallisesta liikenteessä liikkumisesta koulunsa aloittaville oppilaille. Sekä siitä, että vanhemmillekin oppilaille ohjeistetaan riittävän usein turvallinen liikenteessä liikkuminen. Pyöräilykypärän käyttöä suositellaan aina ja heijastimen käyttö on ehdottoman tärkeää etenkin vuodenaikoina, jolloin voi olla hämärää ja pimeää. (Hyvinkään kaupunki, 2016)

Hyvinkään kaupungilla on pitkät perinteet liikenneturvallisuustyössä. Kaupungissa on toiminut vuodesta 1991 liikenneturvallisuustyöryhmä, jonka tavoitteena on liikenneturvallisuuden edistäminen. Työryhmään kuuluu jäseniä kaupungin eri toimialoilta sekä ulkopuolisista tahoista. Työryhmän jäsenten yksi tärkeä tehtävä on edistää liikenneturvallisuutta toimimalla linkkinä liikenneturvallisuustyöryhmän ja jäsenen oman organisaation välillä. Liikenneturvallisuutta ja liikennekasvatusta tukevaa työtä on liikenneturvallisuustyöryhmän ja muiden sidosryhmien yhteistyössä tehty järjestämällä turvallisuuskampanjoita ja koulutuksia, tiedottamalla sekä käsittelemällä ajankohtaisia aiheita, lausuntopyyntöjä ja muita liikenneasioita. (Hyvinkään kaupunki, 2018)

### 3.3 24 turvallista tuntia Hyvinkäällä

Hyvinkään kaupungin toimialat ja moniammatilliset työryhmät laativat yhteistyössä turvallisuusnäkökohdat. Turvallisuussuunnittelun yhteistyöryhmä linjaa tarvittavat turvallisuustyöt Hyvinkään toimintaympäristöön ja päivittää turvallisuustiedot. Työryhmään osallistuvat Hyvinkään kaupunki, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ja Itä-Uudenmaan poliisilaitos. Kuvassa 5 on esiteltyä turvallisuussuunnittelun yhteistyöryhmän toiminta. (Hyvinkään kaupunki, 2020d)



Kuva 5. Turvalliussuunnittelun yhteistyöryhmän toiminta.

Toiminnan ohjausryhmä ohjaa turvalliussuunnitelman ylläpitämistä ja päivittämistä sekä seuraa turvallisuustavoitteiden etenemistä. Ohjausryhmään kuuluvat Hyvinkään kaupunki, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ja Itä-Uudenmaan poliisilaitos. Myös muita organisaatioita pyydetään ohjausryhmään tarpeen mukaan. Toiminnan ohjausryhmän toiminta on esiteltynä kuvassa 6. (Hyvinkään kaupunki, 2020d)



Kuva 6. Toiminnan ohjausryhmän toiminta.


### 3.4 Koulumatkahanke


Koulumatkahankkeen tuotos on koulumatkahankesivusto. Sen tarkoitus on helpottaa erilaisten valmiiden liikennekasvatuksen aineistojen ja toimintamallien saatavuutta ja käyttöönottoa, jotka edistäisivät hyvinkääläisten lasten ja nuorten viisaita liikkumisvalintoja koulumatkoilla. Alkuun se saatiin Trafín rahoittamana hankkeena 2018. Pilottikouluina ensimmäisenä vuonna olivat Puolimatkan ja Vehkojan koulut. Sen jälkeen työtä on jatkettu kaupungin omana työnä, yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa. 2019–2020 pilottikouluina (tässä opinnäytetyössä käytetty nimitystä kohdekoulut) toimivat Hakalantalón ja Hyvinkäänkylän koulut. (Hyvinkään kaupunki, 2019)

Koulumatkahankesivustolle on koottu mahdollisimman hyvinkääläistä tietoa yhteen paikkaan, jotta tieto on helposti lähestyttävää juuri hyvinkääläisille. Materiaalit ovat sovellettavissa myös muille paikkakunnille. Sivustolta löytyy omat osionsa huoltajille ja opettajille. Lisäksi sivustolle on koottu tietoa liikkumisesta Hyvinkäällä ja tilastoja.


Liikennekasvatustyön tulisi olla helppoa ja opettajien perehdyttäminen sujuvaa. Koulumatkahankesivusto on helppolukuinen. Opettaja löytää helposti ne Hyvinkään kaupungin sekä Liikenneturvan materiaalit, jotka Hyvinkään kaupungin linjauksen mukaan ovat tärkeimmät. Liikenneturva tekee valtakunnallista liikenneturvallisuuustyötä, toteuttaen tieliikenteen turvallisuusvisiota (Liikenneturva, n.d.). Sivuston käyttö on helppoa myös nopeasti vaihtuvalle henkilöstölle ja sijaisille. Ennen kaikkea liikennekasvatus lähtee kotoa. Huoltajien on helppoa löytää sivustolta kotona huomioitavia liikenneaiheita. Koulumatkasivuston etusivu on esitelty kuvassa 7.

HYVINKÄÄ 
Huoltajille
Opettajille
Liikkuminen Hyvinkäällä
Tilastoja






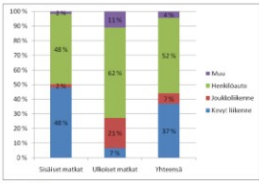
Huoltajille



Opettajille



Liikkuminen Hyvinkäällä



Tilastoja

**Koulumatkasivuilta löydät:**

- Omat sivut alakoulun ja yläkoulun opettajille sekä huoltajille
- Hyvinkään omia toimintamalleja
- Liikenneturvan valmiita toimintamalleja
- Liikenneturvan aineistoja aiheittain eri ikäisille
- Valtakunnalliset kampanjat

**Koulumatkahanke**

Koulumatkasivusto sai alkunsa Trafinitin rahoittamana hankkeena 2018 ja ensimmäisenä vuonna pilottikouluina olivat Puolimatkan ja Vehkojan koulut. Vuonna 2019-2020 työtä jatketaan kaupungin omana työnä ja yhteistyötä tehdään Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Toisessa vaiheessa pilottikouluina ovat Hakalantalon ja Hyvinkäänkylän koulut.

Kuva 7. Koulumatkasivusto (Hyvinkään kaupunki, 2019).

## 4 KOHDEKOULUJEN KATSELMUKSET

Kohdekouluilla järjestettiin katselmukset, joissa tarkasteltiin yleisesti koulujen alueita, liikennejärjestelyitä 2019, koulujen piha-alueiden toimivuutta aamuruuhkassa saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoituksin sekä kysely- ja haastattelutuloksimuksin.

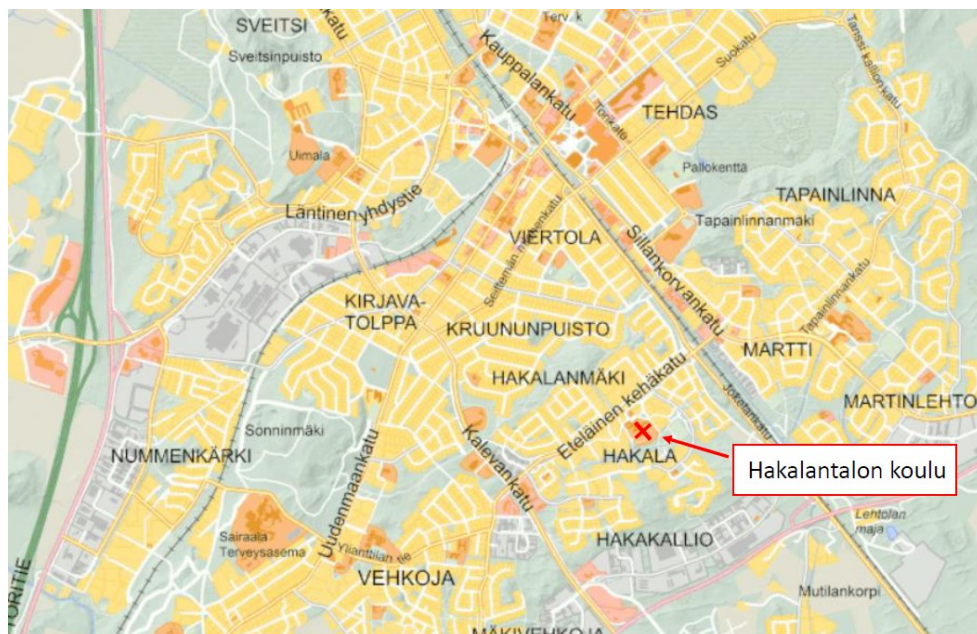
### 4.1 Hakalantalon koulun yleisesittely

Hakalantalon koulu (kuvassa 8). sijaitsee Hakalan kaupunginosassa, 33-vuotiaassa monitoimitalossa yhdessä päiväkodin ja kirjaston kanssa, osoitteessa Lehmustie 14. Hakalantalon koulu sijaitsee vajaan kolmen kilometrin etäisyydellä Hyvinkään keskustasta. Koulun sijainti on esitetty kartalla kuvassa 9.

Koulu on alakoulu. Alakoulun lisäksi koulussa järjestetään erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus ja kasvatus heidän 11-vuotisen oppivelvollisuutensa aikana. Lapsia ja nuoria käy koulussa noin 370 ja henkilökuntaa 60. Päiväkodissa käy noin 100 lasta ja sen henkilökuntaa noin 15. Muuta monitoimitalon henkilökuntaa talossa toimii noin 20.



Kuva 8. Hakalantalon koulu.



Kuva 9. Hakalantalon koulu esitetty kartalla. (Karttapohja Hyvinkään karttapalvelu, n.d)

Liikenneonnettomuuksia tarkastellessa Hakalantalon koulun lähiympäristössä on sattunut viisi viranomaisten tietoon tullutta tieliikenneonnettomuutta vuosina 2015–2019, joista kolme on johtanut loukkaantumiseen. Tyypillisimmät onnettomuustyyppit ovat olleet peräänajo- ja risteämisonnettomuudet. (Ramboll, 2020). Onnettomuustilastoja on tarkasteltu puolen kilometrin säteellä Hakalantalon koulusta.

#### 4.2 Hyvinkäänkylän koulun yleisesittely

Hyvinkäänkylän koulu (kuvassa 10) sijaitsee Hyvinkäänkylän kaupunginosassa, osoitteessa Uudenmaankatu 169. Matkaa koululta Hyvinkään keskustaan on noin viisi kilometriä. Koulutoiminnalla on Hyvinkäänkylässä pitkät perinteet koulun ollessa Hyvinkään vanhin edelleen toimiva koulu. Alakoulun lisäksi koulussa järjestetään esiopetusta. Oppilasmäärä koulussa on noin 220, esiopetuksessa 20 ja henkilökuntaa 25. Koulun sijainti on esitetty kartalla kuvassa 11.



Kuva 10. Hyvinkäänkylän koulu.

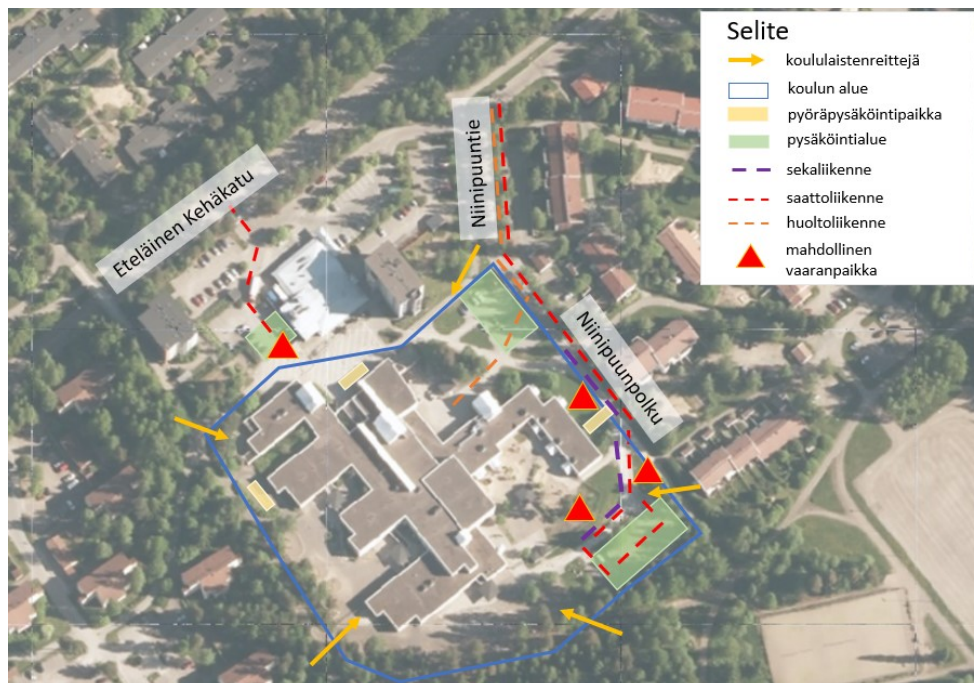


Kuva 11. Hyvinkäänkylän koulu esitetty kartalla. (Karttapohja Hyvinkään karttapalvelu, n.d)

Hyvinkäänkylän koulun lähiympäristössä on tapahtunut kaksi viranomaisen tietoon tullutta tieliikenneonnettomuutta vuosina 2015–2019. Onnettomuuksissa ei ole sattunut henkilövahinkoja. Onnettomuustyyppit ovat olleet mopedionnettomuus ja tieltä suistuminen. (Ramboll, 2020). Onnettomuustilastoja on tarkasteltu puolen kilometrin säteellä Hyvinkäänkylän koulusta.

#### 4.3 Hakalantalon koulun nykytilanteen liikennejärjestelyt 2019

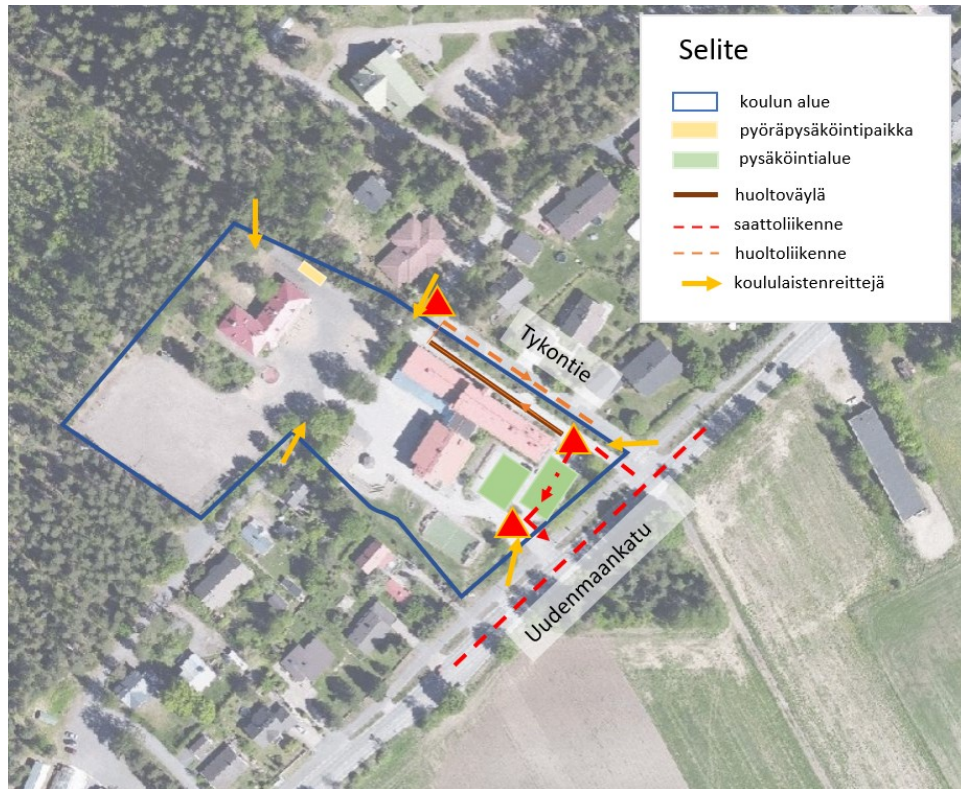
Hakalantalon koululla suoritettiin 15.4.2019 maastokäynti, jossa tutkittiin kouluympäristöä. Monitoimitalossa on kymmeniä ulko-ovia ja kaksi osoitetta. Kiinteistön pysäköinti on järjestetty useammalla eri pysäköintialueella. Ajoneuvoliikenne Hakalantalolle ohjataan Niinipuuntien kautta. Hakalantalolle opastetaan osoiteviitalla (644), joka sijaitsee Hakalankaaren ja Lehmustien liittymässä. Niinipuuntien kautta kulkee koulun ja päiväkodin saattoliikenne, huoltoliikenne sekä reitti henkilökunnan pysäköintialueelle. Niinipuuntiellä on erillinen väylä jalankulkijoille ja pyöräilijöille. Niinipuuntie muuttuu Niinipuunpoluksi, jota pitkin ajetaan Hakalantalon asiakkaiden ja henkilökunnan hiekkapysäköintialueelle, joka toimii myös saattoliikennepaikkana. Niinipolulla on sekaliikenne, jossa jalankulkijat, pyöräilijät ja ajoneuvoliikenne jakavat saman väylän hiekkapysäköintipaikalle asti. Niinipuunpolulle on asetettu 10 km/h nopeusrajoitus. Hakalantalon liikennejärjestelyt on esitetty kuvassa 12.



Kuva 12. Hakalantalon liikennejärjestelyt esitetty kartalla. (Karttapohja Hyvinkään karttapalvelu, n.d)

#### 4.4 Hyvinkäänkylän koulun nykytilanteen liikennejärjestelyt 2019

Hyvinkäänkylän koululla suoritettiin 14.4.2019 maastokäynti, jossa tutkittiin kouluympäristön nykytilannetta ja liikenneturvallisuuksi tukemiseksi jo tehtyjä toimenpiteitä. Uudenmaankadulla on nopeusrajoitus koulun kohdalla 40 km/h. Läheisillä tonttikaduilla nopeusrajoitus on 30 km/h. Uudenmaankadulle on asetettu Lapsia -liikennemerkki molemmista suunnista. Uudenmaankadulla liikennemerkkien vaikutusta on tehostettu nopeusnäyttötaululla Tervämäen suunnasta tultaessa. Koulun edustalla on saarekkeeton suojatie linja-autopysäkin käyttäjille. Yhdistetty jalankulku- ja pyöräilyväylä kulkee koulun puolella Uudenmaankadun suuntaisesti. Koulun saattoliikennepaikkana toimii alapihan pysäköintialue, jossa liikenne on ohjattu kulkemaan yksisuuntaisesti. Oppilaiden pyöräpysäköintipaikka on sijoitettu puukoulun tuntumaan yläpihalle. Koulun huoltoväylä sivuaa Tykontietä. Hyvinkäänkylän liikennejärjestelyt on esitetty kuvassa 13.



Kuva 13. Hyvinkään kylän liikennejärjestelyt esitetty kartalla. (Karttapohja Hyvinkään karttapalvelu, n.d)

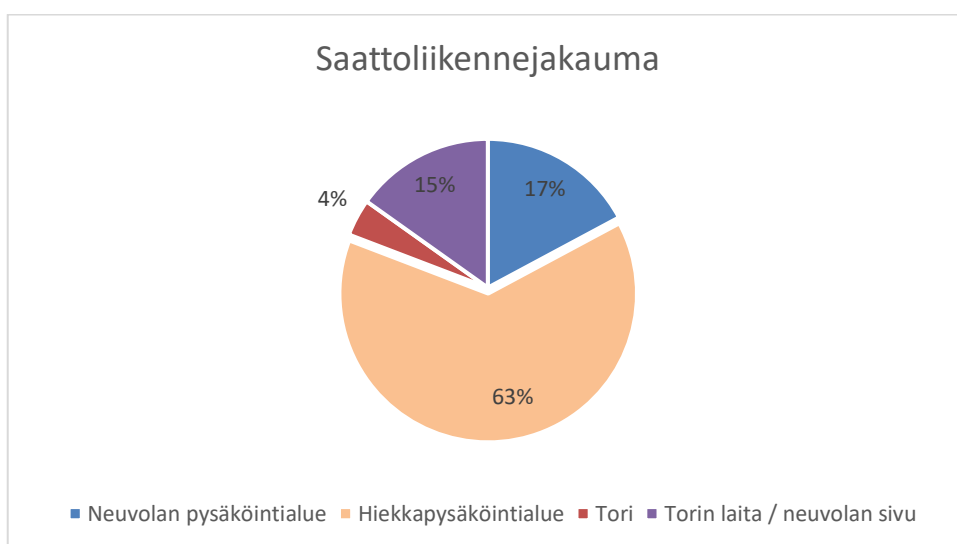
#### 4.5 Saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset

Kohdekouluilla suoritettiin keväällä 2019 saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset. Lisäksi seurattiin lasten liikennekäyttäytymistä koulun alueelle saavuttaessa. Kartoituksilla selvitettiin saattoliikenteen järjestelyt, oppilaiden omat reittivalinnat ja ajoneuvo- ja pyöräliikenteen pysäköinti-järjestelyt koulun piha-alueella. Kartoituksen aikana seurattiin myös mahdollisia vaaratilanteita.

##### 4.5.1 Hakalantalons koulun saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset

Hakalantalons koulun saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoituksen ajankohdaksi valittiin 19.5.2019 klo 7.45–8.20. Ajankohdan oli arvioitu olevan aamun ruuhkaisin aika. Sää kartoituksen aikana oli selkeä ja aurinkoinen. Hakalantalons koululla on monta mahdollista saattoliikennepaikkaa, joihin saattajat voivat jättää oppilaan. Näistä pystyttiin seuraamaan koulun/päiväkodin hiekkapysäköintipaikkaa, neuvolan pysäköintipaikkaa sekä Hakalan toria. Yhteensä 46 ajoneuvoa toi oppilaan/lapsen näille saattoliikennepaikoille kartoituksen aikana. Saattoliikennejakauma on esitetty kuvassa 14.

Yli puolet ajoneuvoista saapui koulun alueen hiekkapysäköintipaikalle. Seuraavaksi suosituin saattoliikennepaikka oli Lehmustien päässä oleva niin kutsuttu neuvolan pysäköintipaikka. Neuvolan pysäköintipaikka toimi saattoliikennepaikkana kahdeksalle ajoneuvolle. Yhteys neuvolan pysäköintialueelta Hakalan torille on suljettu Moottori ajoneuvoilta ajo kielletty -liikennemerkillä sallien kuitenkin huoltoajon Huoltoajo sallittu -lisäkilvellä. Tästä huolimatta seitsemän ajoneuvoa käytti torin laitaa/neuvolan sivua saattoliikennepaikkana. Toria puolestaan käytti kaksi ajoneuvoa. On kuitenkin huomioitavaa, että Huoltoajo sallittu -lisäkilvellä mahdollistetaan paitsi kiinteistön huoltoon liittyvä ajo, myös saattoliikenne, kun henkilön toiminta- tai liikkumiskyky on iän, vamman tai sairauden takia rajoittunut. Lisäksi lasten kuljetus on sallittu, kun yhdellä henkilöllä on valvottavanaan useampi alle seitsemän vuoden ikäinen lapsi. (Tieliikenneasetus 182/1982 §21).



Kuva 14. Hakalantalon saattoliikennejakauma.

Jalan ja pyöräillen kouluun saapuvia oppilaita ei kartoituksessa saatu tarkkailtua jokaisesta suunnasta. Oppilaiden liikennekäyttäytymisestä saatiin kuitenkin poimittua seuraavia havaintoja: yhdeksän oppilasta pyöräili kouluun ilman että käytti pyöräilykypärää. Lisäksi yksi oppilaista pyöräili kännykkä kädessä.

Mahdollisia vaaranpaikkoja Hakalantalon ympäristössä ovat kohdat, joissa ajoneuvoliikenne jakaa saman tilan jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden kanssa.

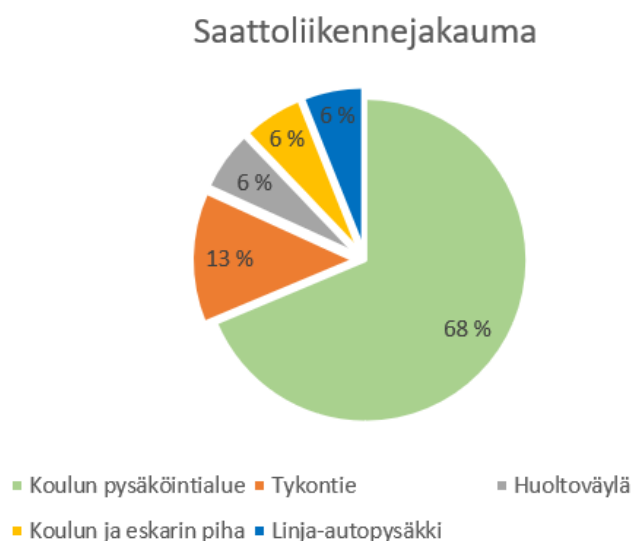
#### 4.5.2 Hyvinkäänkylän koulun saattoliikenne ja vaaranpaikkakartoitukset

Hyvinkäänkylän saattoliikenne on keskusteluiden perusteella todettu yhdeksi selväksi liikenneturvallisuusongelmaksi koulun alueella ja sen lähiympäristössä. Lisäksi ongelmia koulun alueella on aiheuttanut linja-auto, joka

käyttää säännöllisesti koulun pysäköintialuetta/saattoliikennepaikkaa kääntöpaikkanaan aamun vilkkaimpana aikana.

Hyvinkäänkylän koulun saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitus koulun ympäristössä toteutettiin 8.5.2019 klo 7.25–8.05. Kartoitus ajoitettiin kouluamun ruuhkaisimpaan ajankohtaan, jotta voitiin havainnoida mm. nykyisen saattoliikennepaikan ruuhkaisuutta. Saattoliikennekartoituksessa pystyttiin seuraamaan kouluympäristössä Tykontien, Uudenmaankadun ja pysäköintipaikan kautta kouluun saapuvaa tulovirtaa. Sää oli vuoden aikaan nähden tyyppillinen, puolipilvinen/aurinkoinen, + 5 celsius astetta lämmintä. Hyvinkäänkylän saattoliikennejakauma on esitetty kuvassa 15.

Kartoituksessa todettiin haastatteluissakin ilmi tullut ongelma siitä, että Tykontietä käytetään saattoliikenteeseen. Tykontie on lyhyt, päättyvä tonttikatu, johon saattajat pysäköivät autonsa ja saattavat lapset eskariin. Kartoitusaamuna Tykontietä saattoliikennepaikkana käytti neljä ajoneuvoa. Ko. katua pitkin käveli kouluun kuusi oppilasta ja pyöräili 14 oppilasta. 11 oppilasta pyöräili kouluun Tykonpolulta. Tykontien rinnalla kulkee koulun tontilla oleva huoltoväylä. Osa oppilaista kulki myös sitä pitkin koululle. Kouluun pyöräillen saapuvista oppilasta vain yhdellä ei havaittu kypärää päässä. Huoltoväylää käytti kaksi ajoneuvoa ja koulun/eskarin pihaa käytti kaksi ajoneuvoa. Koulun pysäköintialuetta saattoliikennepaikkana käytti 21 ajoneuvoa. Saattoliikennepaikka ruuhkautui lyhyeksi ajaksi juuri ennen kello kahdeksaa. Lisäksi pysäköintialuetta käytti iso linja-auto kääntöpaikkana. Saattajien liikennekäyttäytyminen oli varsin rauhallista, joten kiinnitimme huomiota koulukyytibussiin, joka ajoi silmin nähden kovaa ja jätti lapset kiireessä.

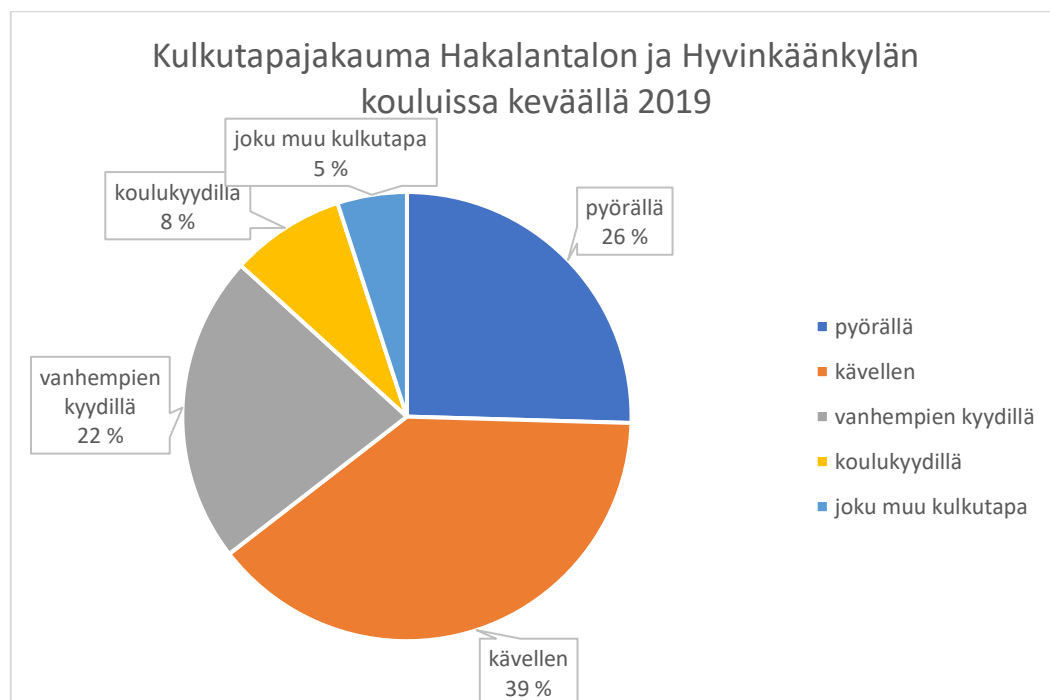


Kuva 15. Hyvinkäänkylän koulun saattoliikennejakauma.

#### 4.6 Kyselytutkimus

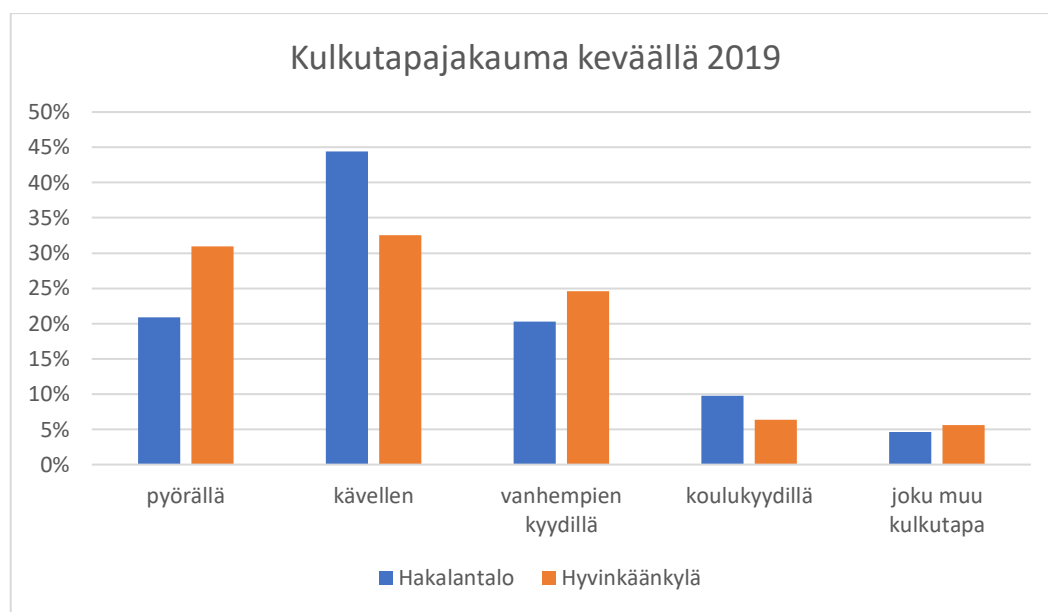
Lähtötilanteen kyselytutkimuksella selvitettiin, miten kouluun liikutaan sekä miten liikennekasvatus koetaan opetushenkilökunnan näkökulmasta. Tutkimuksen toteuttamiseksi harkittiin Webropolin käyttöä esimerkiksi siten, että opettajat olisivat täyttäneet netissä kyselyn. Toteutukseen valittiin paperinen kysely, jotka rehtori jakoi opettajille, jotta kyselyt eivät hukuisi opettajien sähköpostikansioihin. Kyselytutkimus toteutettiin oppilaille yksinkertaisella viittaushaastattelulla. Oppilaita haastateltiin opettajien toimesta tavallisen oppitunnin aikana. Kyselylomake on liitteenä (liite 3). Vuoden ajan valoisuuden vuoksi (huhti-toukokuu) ei kysytty heijastimen käyttämisestä.

Seuraavasta kuvasta (kuva 16) näemme kulkutapajakauman Hakalantalon ja Hyvinkäänkylän kouluissa keväällä 2019 yhteensä. Kyselyyn osallistuneista valtaosa (39 %) kulki kouluun kävellen. Seuraavaksi eniten oppilaita kulki pyörällä (26 %). Nämä yhdessä ovat selkeästi suosituimmat tavat kulkea kouluun. Yhteensä vanhempien kyydillä ja koulukyydillä kulki 30 % oppilaita. 5 % oppilaita ei viitannut kyselyn aikana mihinkään kulkutapaan, he ehkä tulivat jonkun muun kuin vanhemman kyydillä tai esimerkiksi potkulaudalla. Kuvasta voimme päätellä valtaosan oppilaita asuvan kävely- ja pyöräilymatkan päässä koulusta. Eniten kävelijöitä oli ehkä siksi, että Hyvinkään peruskouluissa ensimmäisen luokan oppilaat eivät saa pyörällä kouluun. Pyöräilyä saa aloittaa toisella luokalla. Oletuksena on vanhempien kyydin tarkoittavan, että vanhemmat ovat tuoneet oppilaan autolla kouluun.



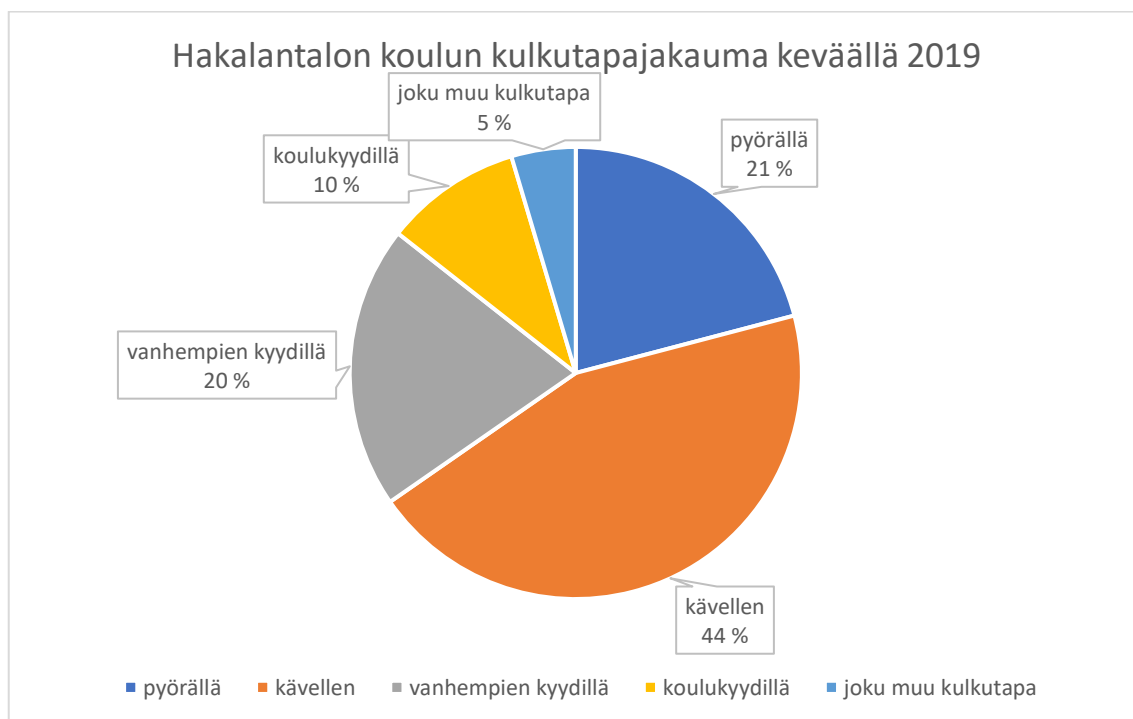
Kuva 16. Kulkutapajakauma Hakalantalon ja Hyvinkäänkylän kouluissa keväällä 2019.

Kohdekouluissa kulkutapojen määrät olivat hieman erilaiset. Kulkutapajakauma keväällä 2019 (kuva 17) osoittaa, että Hakalantalon kouluun pyöräiltiin vähemmän, mutta käveltiin enemmän kuin Hyvinkäänkylän kouluun. Kumpaankin kouluun liikuttiin eniten omin voimin, eli edellä mainituilla tavoilla. Hyvinkäänkylän kouluun vanhemmat kuljettivat hieman enemmän ja koulukyydillä kulki vähemmän oppilaita kuin Hakalantalon kouluun. Muun kulkutavan ilmoitti lähes yhtä moni, kun vertaillaan kohdekouluja toisiinsa.



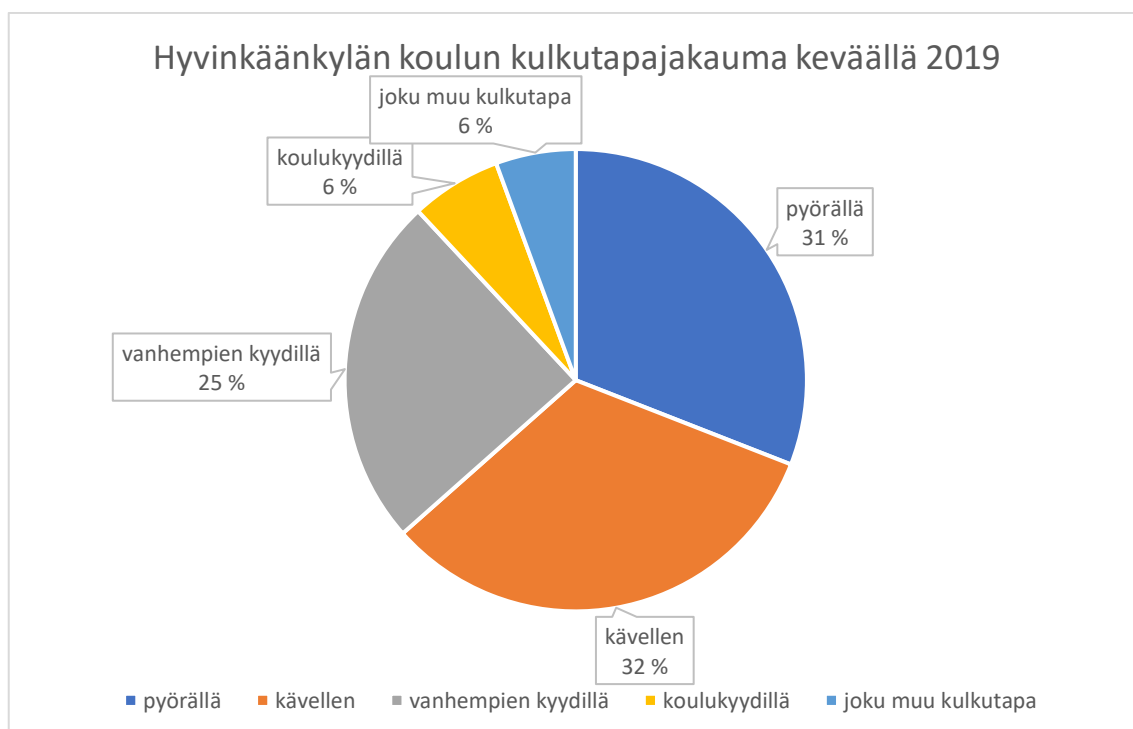
Kuva 17. Kulkutapajakauma keväällä 2019.

Hakalantalon kouluun 44 % kulki kävellen, 21 % pyörällä, 20 % vanhempien kyydillä ja 10 % koulukyydillä (kuva 18). 5 % ei ilmoittanut kulkeneensa näillä tavoilla.



Kuva 18. Hakalantalon koulun kulkutapajakauma keväällä 2019.

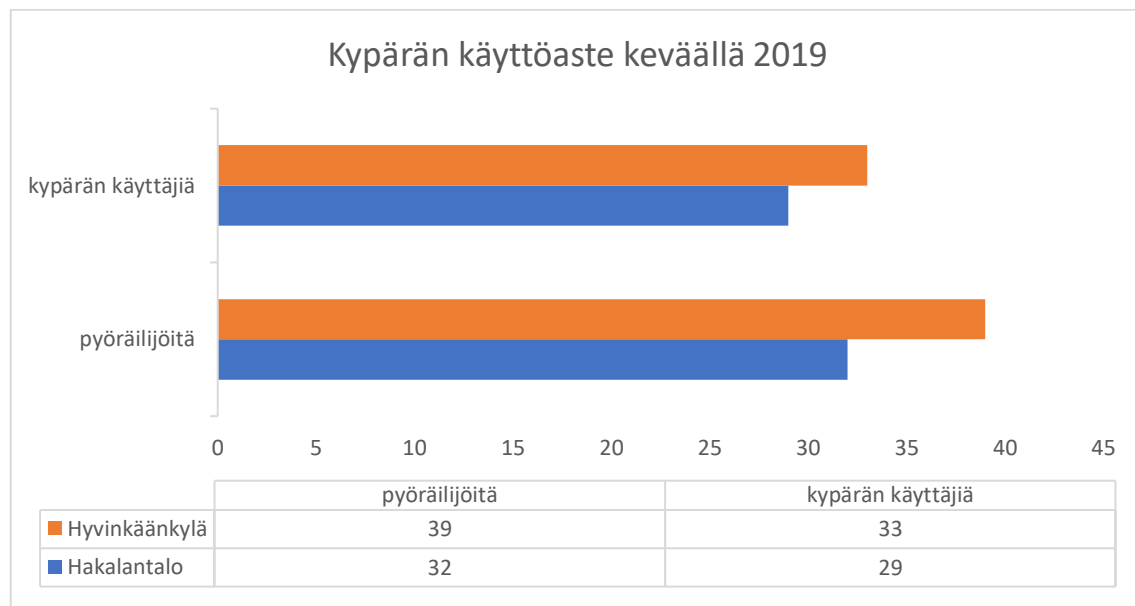
Hyvinkään kylän kouluun 32 % kulki kävellen, 31 % pyörällä, 25 % vanhempien kyydillä ja 6 % koulukyydillä (kuva 19). 6 % ei ilmoittanut kulkeneensa edellä mainituilla tavoilla.



Kuva 19. Hyvinkäänkylän koulun kulkutapajakauma keväällä 2019.

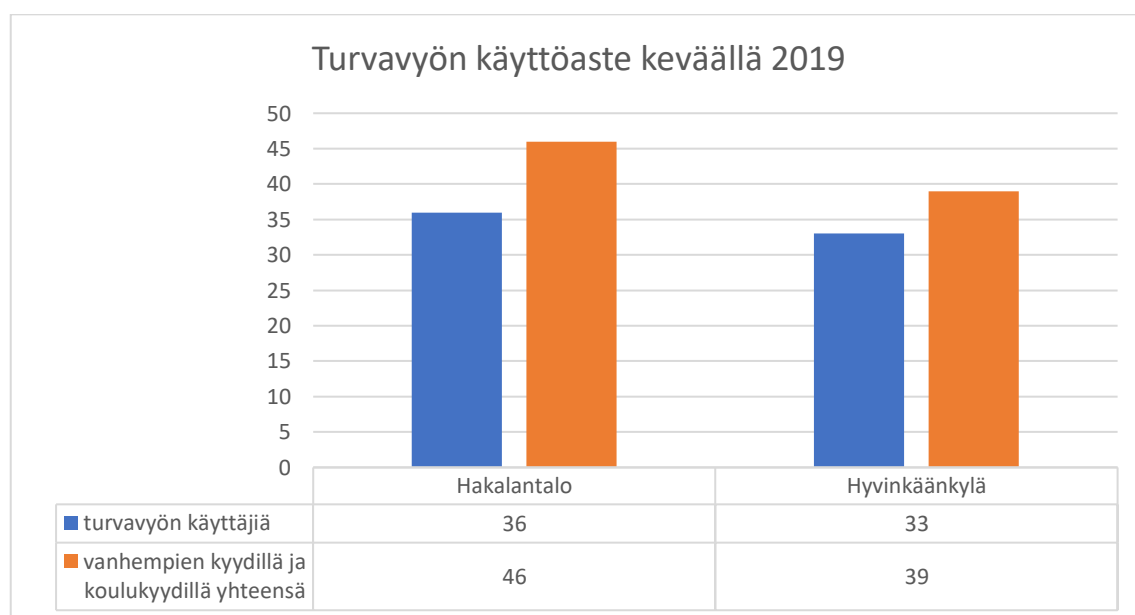
Kyselyn mukaan kouluun kulki 71 oppilasta pyörällä ja 62 oli käyttänyt kypärää (kuva 20). Tämä tarkoittaa, että 12,7 % pyöräilleistä oppilaista ei

käyttänyt kypärää. Kypärän käyttöaste jäi Hakalantalon koululla 90,6 prosenttiin ja Hyvinkäänkylän koululla 84,6 prosenttiin.



Kuva 20. Kypärän käyttöaste keväällä 2019.

Autokyydillä kouluun tuli 85 oppilasta, joista vain 69 käytti turvavyötä (kuva 21). Tällöin autolla matkustaneista 81,2 % käytti vyötä. Hakalantalon kouluun autolla matkustaneista oppilaista 78,3 % ja Hyvinkäänkylän kouluun autolla matkustaneista oppilaista 84,3 % käytti turvavyötä. Kyselyn tuloksista ei voida päätellä onko turvavyöttömät oppilaat matkustaneet vanhempien kyydissä vai koulukyydissä.



Kuva 21. Turvavyön käyttöaste keväällä 2019.

Sääolosuhteilla ei vaikuttanut olevan vaikutusta kulkutapaan. Lähes kaikissa vastauksissa sää oli ollut aurinkoinen. Joissakin oli ollut myös räntä-

tai lumisadetta, mutta kulkutavat olivat jakautuneet samankaltaisesti kuin muissa vastauksissa.

#### 4.7 Haastattelututkimus

Kohdekoulujen liikennekasvatuksen nykytilaa selvitettiin järjestämällä haastattelutilaisuus kohdekoulujen rehtoreille ja projektissa mukana olleille opettajille. Haastattelutapaa valittaessa toteutusta mietittiin myös Webropol-kyselyllä.

Tutkimus toteutettiin niin, että valmiit kysymykset toimitettiin kouluille etukäteen ja niihin vastattiin haastattelutilanteessa, jotta tilanteesta saatiin syvällisempi ja haastattelun aikana oli myös mahdollisuus esittää jatkokysymyksiä. Kysymyksiä oltiin mietitty koulun henkilökunnan kanssa etukäteen. Lisäksi Hakalantalons koulun opettajat olivat vastanneet kysymyksiin anonyymeina kirjallisesti. Kyselyyn saatiin Hakalantalons koulusta kahdeksan vastausta. Selvitimme haastatteluiden avulla miten liikennekasvatus koetaan, liikennekasvatustyön tuen tarvetta, ja mahdollisia ongelmia liikennekäyttäytymisessä. Haastattelukysymykset ovat opinnäytetyön liitteenä (liite 2).

Hakalantalons koululla liikennekasvatus koettiin tärkeäksi ja hyödylliseksi. Erityisen hyväksi se koettiin alkuopetuksessa. Liikennekasvatus on osana Hakalantalons koulun opetusta sekä läsnä koulupäivien aikana liikenteessä liikkuesssa. Opettajat kokevat pääsääntöisesti saavansa riittävästi tukea liikennekasvatukseen niin, että opetussuunnitelman mukaiset vaatimukset täyttyvät. Lisämateriaali tai -tuki koettiin kuitenkin aina hyväksi, esimerkiksi videomateriaalin muodossa. Opettajat käyttävät liikennekasvatuksessa opetusmateriaalina ympäristöopin kirjoja, liikennevihkosia, sähköistä materiaalia internetistä sekä liikennemerkkejä. Opettajat tunnistavat oppilaiden ja vanhempien liikennekäyttäytymisessä ongelmakohtia. Näitä ovat esimerkiksi tilanteet, jossa oppilaiden keskittyminen saattaa olla puhelimesta liikenteen sijaan tai oppilaat juoksentelevat ajattelematomasti tien yli. Vanhemmat saattavat turvautua saattamaan lapsen kouluun herkemmin autolla, koska vanhemmat eivät välttämättä usko siihen, että oppilas oppisi harjoittelun kautta liikkumaan itsenäisesti. Vanhempien oma esimerkki liikennekäyttäytymisessä on tärkeää. Kypärää ja turvavyötä ei välttämättä käytetä lasten aikana tai kypärän käyttöä ei vaadita enää isommilta lapsilta. Lasten turvalaitteiden käyttö nähtiin myös ongelmaksi. Eräs haastatteluun kirjallisesti vastannut opettaja kuvasi asiaa seuraavasti:

*Murrosikä lähestyttäessä kypärän käyttö alkaa olla noloa. Samoin ehkä pimeällä heijastinliivin käyttö.*

Opettaja, Hakalantalons koulu

Hyvinkäänkylän koululla liikennekasvatus koettiin tärkeäksi ja erityisesti se koettiin tärkeäksi aloittaa jo ihan pienillä oppijoilla, jotka ovat liikenteessä vasta aloittelijoita. Hyvinkäänkylän koululla liikennekasvatus toteutetaan pääsääntöisesti niin, että opettaja toteuttaa sitä itse oman luokkansa

kanssa. Liikennekasvatus kuuluu peruskouluissa ympäristöopin opetussuunnitelmaan, mutta liikennekasvatusta integroidaan myös esimerkiksi retkiin, jolloin on luontevaa käydä oppilaiden kanssa läpi liikennesääntöjä ja liikennekäyttäytymistä. Liikennekasvatukselle koettiin jäävän valitettavan vähän aikaa muulta opetukselta. Opettajat saavat tukea liikennekasvatukseen opetussuunnitelmista sekä internetistä hakemalla. Mutta erilaisista opettajille tehdyistä opuksista, tai nettisivuista täynnä tietoa, ei koettu saavan riittävää tukea liikennekasvatukseen pitkällä tähtäimellä, koska niiden tutkiminen, ideoiden kerääminen ja sitä kautta toteuttaminen jää helposti muun työn varjoon. Vierailevien tahojen tuesta koettiin olevan eniten apua ja sitä toivottiin, koska opettajilla on paljon tehtävää. Liikennekasvatuksen tueksi toivottiin valmista pakettia. Pakettia, jossa opettaja oppilaineen saapuisivat esimerkiksi ulkopuolisen tahon luokse tai ulkopuolinen taho tulisi koululle. Esimerkiksi Hyvinkäänkylän koulussa ai-noastaan 2. luokkalaisille järjestetään vuosittain pyöräilyseura Hyvinkään pyöräilijät Ry:n toimesta pyörätaitorata. Muille vuosiluokille ei ole säännöllistä, omaa ”liikennepistettä”, jossa ulkopuoliset auttaisivat. Liikennekäyttäytymisen ongelmakohtana pidettiin lisääntyntä saattoliikennettä koulun lähiympäristössä.

Kaiken kaikkiaan haastattelun avulla oli nähtävissä, että liikennekasvatustyötä arvostetaan kouluissa.

## 5 TOIMENPITEET

Tässä luvussa perehdytään, miten kohderyhmä vaikutti suunnitteluun sekä erilaisiin Hyvinkään peruskouluilla opinnäytteen tekoaikana toteutettuihin toimenpiteisiin. Kohdekouluilla järjestettiin liikennerasteja. Lisäksi laadittiin mallipohja kouluun tutustumiskirjeeseen mukaan helpottamaan rehtorien viestintää kotiin ja hyvinkääläisen peruskoululaisen liikenneopas liikennekasvatustyön tueksi opettajille. Hyvinkään kaupungin liikennesuunnittelu jakoi led-valoja yläkoululaisille, Risto Rappääjä-kirjoja alakouluille ja lainasi VR-laseja, joita voi hyödyntää virtuaalisessa Filla&Rilla oppimisympäristössä.

### 5.1 Kohderyhmän vaikutus suunnitteluun

Kohderyhmänämme oli alakouluikäiset lapset sekä pidennetyn oppivelvollisuuden lapset, joiden taidot ovat monen tasoiset. Lapsille suunnittelu on erilaista kuin aikuisille muun muassa luvussa 2 Taustateoria mainituista syistä. Lapset vasta opettelevat pärjäämään liikenteessä itsenäisesti. Kohti nuoruutta sekä aikuisuutta itsenäinen liikkuminen lisääntyy ja samalla liikennetaidot kehittyvät. Ennen kaikkea haluttiin rohkaista lapsia itsenäiseen liikkumiseen sekä omin voimin liikkumiseen eli kävelyyn ja pyöräilyyn. Ilman harjoittelua ei voi kehittyä mestariksi! Kohderyhmämme noin 7-13

vuotiaille lapsille pyrittiin suunnittelemaan sellaisia liikenneaiheita, joissa mielenkiinto ja keskittyminen pysyy yllä. Tärkeimpiä ominaisuuksia toteutetuissa toimenpiteissä olivat leikinomaisuus, innostavuus ja käytännölläheisyys. Haasteellista suunnittelussa oli ikäryhmän laajuus. 13-vuotias ei välttämättä ole enää kiinnostunut samanlaisista asioista kuin 7-vuotias. Vanhimmat oppilaat myös ymmärtävät jo eri tavalla kuin pienimmät. Etenkin sen vuoksi opittujen taitojen ja tietojen on hyvä yhdistyä jokapäiväiseen elämään, jotta ne jäävät mieleen.

## 5.2 Liikenne-erastit

Kohdekouluillamme järjestettiin liikenne-erastit vanhempainiltojen yhteyteen. Vanhempainiltoja oli kolme, joista yksi oli pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden vanhemmille. Kaikkiin näihin vanhempainiltoihin olivat oppilaat tervetulleita ja heille oli järjestetty erilaisia rasteja kierrettäväksi. Muilla rasteilla esiteltiin hyvinkäläisiä harrastuksia.

Rastillamme oli karttatehtävä ja suojatiekasvomaalausta. Lisäksi teltan seinillä olivat Liikenneturvan pyöräilykypärä- ja turvaistuinjulisteet. Karttatehtävässä esiteltiin suuri kartta, jossa kohdekoulu oli keskellä ja ympäristöä näkyi sen verran, että mahdollisimman monen oppilaan koti näkyisi kartalla. Oppilailta kysyttiin heidän suosikkipaikkaansa koulumatkan varrella. Oppilaat miettivät missä he asuvat ja mitä reittiä kulkevat kouluun. Sitten pyydettiin miettimään mikä on mukava kohta omalla koulumatkalla. Mukavaan kohtaan oppilas laittoi vihreän tarran merkiksi. Jos oppilailla riitti aikaa ja mielenkiintoa, tutkittiin lopuksi yhdessä Liikenneturvan julisteita ja keskusteltiin esimerkiksi turvaistuimen tarpeesta tai pyöräilykypärän käyttämisestä. Liikenne-erastien tarkoituksena oli lisätä positiivista ajattelua koulumatkasta sekä samalla innostaa kulkemaan omin voimin koululle.

### 5.2.1 Hakalantalons toteutus

Hakalantalons koululla rasti oli suosittu, huomioiden, että tällainen tapahtuma järjestettiin koululla ensikertaa. Hyväksi keinoksi huomattiin pyytää suorittamaan ensin karttatehtävän ja sitten oppilaat saivat halutessaan suojatiekasvomaalauksen ikään kuin palkkioksi. Parhaiksi paikoiksi mainittiin lähinnä kivoja metsäkohteita, esimerkiksi puro tai muurahaispesä. Moni rastilla käynyt kulki kouluun metsän läpi, jolloin ei tarvitse kohdata paljoa autoliikennettä. Yksi lapsi tykkäsi erityisesti ylikulkusillasta, jolloin ei tarvitse mennä suojatielle päästäkseen tien yli. Yksi rastilla käyneistä kulki bussilla pitkän koulumatkan vuoksi, muut kävelen tai pyörällä lähialueilta. Kaksi lasta mainitsi omaksi suosikkipaikakseen suojatien, koska pitivät hurjista tilanteista ja siitä, että tiellä menee paljon autoja. Hakalantalons koululla kysyttiin lisäksi huonoja paikkoja koulumatkalla. Saimme kartalle yhden vaaranpaikan, siinä oppilas kertoi melkein jääneensä pyörällä auton alle. Toinen kurja paikka oli ennen ylikulkusiltaa, koska se on ylämäki kotiin

päin mennessä. Tämä mäki oli samaan aikaan monen suosikki, koska se on alamäki koulun suuntaan. Suojatiemaalaus oli suosittua. Muutama lapsi otti toisistaan kuvia Liikenneturvan Sinä teet suojatien -julisteen edessä. Lapsia innosti kartan tutkiminen. Joillekin oman kodin löytäminen oli helppoa, toisille jäi vielä hieman epäselväksi, missä se oma koti olisi. Kuvassa 22 on kartta Hakalantalon koulusta ja lähialueista. Kuvassa oppilaiden laittamat tarrat niissä kohdissa, joissa hyvää tai huonoa koettiin.



Kuva 22. Karttatehtävä Hakalantalon koulun rastilla.

Näiden lisäksi järjestettiin heijastinrasti Hakalantalon pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden vanhempainiltaan. Oppilaiden taitojen eritasoisuuden vuoksi rastin tehtävää kevennettiin, jotta mahdollisimman moni pystyisi osallistumaan eikä rastilla esitelty karttatehtävää. Hyvinkään kaupungin liikennetempauksissa muutenkin mukana ollut heijastinliivinen nalle johdatti oppilaat saattajineen paikalle (kuva 23). Kuvasta 24 nähdään hämärään luokkahuoneeseen ripustetut heijastimet, joita oppilaat saivat katsoa taskulampun avulla. Vertailun vuoksi esillä oli reppu tavallisella roikkuvalla heijastimella ja heijastinreppu. Heijastimen käytön tärkeyttä korostettiin ja jaettiin Hyvinkään kaupungin heijastimia.



Kuva 23. Nalle heijastinliivissään johdattavassa oppilaita heijastinrastille.



Kuva 24. Heijastinrasti Hakalantalon koululla.

## 5.2.2 Hyvinkäänkylän toteutus

Hyvinkäänkylän koululla rasti oli myös suosittu. Vanhempaintoimikunta järjestää Ihan Pihalla -illan Hyvinkäänkylässä joka vuosi ja mukana oli kokonaisia perheitä, pienimmät lapset mukaan lukien. Koulun pihalle pystytettiin HAMK:n telta rastitehtävien (kuva 25). Vanhempaintoimikunta jakoi oppilaille passit, joihin he keräsivät leimoja rasteilta. Leimapassin täytyessä he saivat palkkion. Tällainen järjestely sai lapset osallistumaan lähes kaikkiin tapahtuman rasteihin. Karttamme (kuva 26) saapui puolisen tuntia tapahtuman alkamisen jälkeen, mutta moni lapsi palasi vielä rastille ihmettelemään karttatehtävää ja osallistumaan. Tälläkin koululla oppilaat nauttivat metsäkohteista; koulumatkalla oli kauniita maisemia. Monet arvostivat junaradan alittavaa alikulkutunnelia. Alikulkutunnelilla on mukava myös istua ja levätä koulumatkalla. Yksi koulun läheinen pitkä mäki oli myös ihana paikka. Mäki on kotiin päin alamäkeä. Vanhempaintoimikunta toivoi vastaavaa rastitehtävää HAMK:n toimesta seuraavallekin vuodelle.



Kuva 25. Liikenneturvallisuusrasti Hyvinkäänkylän koululla.



Kuva 26. Karttatehtävä Hyvinkäänkylän koululla.

### 5.3 Mallipohja kouluun tutustumiskirjeeseen mukaan

Joka vuosi uusille tuleville koululaisille lähetetään keväällä kotiin kirje, jossa kutsutaan tuleva koululainen tutustumaan tulevaan kouluunsa. Ohjausryhmän palaverissa ilmeni, että tähän mukaan olisi hyvä liittää liikenneturvallisuuteen liittyvää tietoa.

Viestinnän tueksi laadittiin Hyvinkään kaupungin alakoulujen rehtoreille mallipohja (liite 5) liikenneaiheista. Sitä voidaan hyödyntää muussakin kodin ja koulun välisessä viestinnässä kouluun tutustumiskirjeen lisäksi. Aiheena turvallisuus, pyöräily sääntö, kävelevä koulubussi, Hyvinkään kaupungin koulumatkasivusto ja autoilun vähentäminen koulun ympäristössä. Halutessaan rehtorit voivat lisätä omia ohjeita esimerkiksi siitä, miten saattoliikenne heidän koulussaan toteutetaan ja mihin oppilaat sopii parhaiten jättää. Liite tulee Koulumatkahankkeen sivustolle.

### 5.4 Hyvinkääläisen peruskoululaisen liikenneopas

Koulujen tutustumiskirjeen mukaan liitettävästä mallipohjasta virisi ajatus tehdä liikenneopas, joka on tarkoitettu peruskoulun oppilaille itselleen. Liikenneopas ohjaa ja muistuttaa peruskoululaisia heille tyypillisimpien liikennemuotojen turvallisesta toimintamallista sekä opastaa kuinka liikenneonnettomuustilanteissa tulisi toimia. Oppaasta koululaiset voivat helposti lukea, mitä oleellisia asioita tulee ottaa huomioon liikenteessä.

Oppaasta haluttiin tehdä lyhyt ja selkeäkielinen, jotta lasten ja nuorten mielenkiinto säilyisi ja opas olisi heille mahdollisimman vaivaton lukea. Kuvituksessa luotettiin Microsoftin kuvapankin yksinkertaisiin kuvakkeisiin sekä itse ottamiin valokuviin.

Oppaan ulkoasuna käytettiin Hyvinkään kaupungin valmista pohjaa, sillä selvää oli, että tässä vaiheessa liikenneopas tulisi olemaan pdf-muotoinen. Ajatuksena on, että opasta voisi jakaa sähköisenä materiaalina koululaisille tai opas olisi esillä kouluissa ja Koulumatka-sivustolla. Liikenneopas on pohja, jota tulevana vuosina voisi lähteä kehittämään eteenpäin. Peruskoululaisten liikenneopas on opinnäytetyön liitteenä (liite 6).

### 5.5 Led-valokampanja

Viertolan Lionsien avustuksella hankittiin led-valoja polkupyöriin yläkoululaisille jaettavaksi. Kaupungin liikennesuunnittelija Marjukka Aronen suunnitteli led-valokampanjan. Kouluilla suunniteltiin liikenneaiheisia kampanjoita ja led-valot luovutettiin suunnitelmaa vastaan kouluille.

Hyvinkään yläkouluilla järjestettiin liikenteen ja lähiympäristön havainnointia, liikennemerkkien kertausta, liikenneaiheinen päivänavaus keskusradiosta, valojen kiinnitystä pyöriin oppilaskunnan toimesta, ympäristöteemainen pimeä tunti led-valoihin tutustuen ja heijastimien toimivuuden testausta (Hyvinkään kaupunki, 2020c). Toteutuneet led-valokampanjat löytyvät koulumatkahankkeen sivuilta.

### 5.6 Liikenneaiheiset kirjat

Risto Räppääjä liikenteessä-kirjat (2018) jaettiin kaikille alakouluille syksyllä 2019. Kirjat hankittiin Viertolan Lionsien avustuksella. (Hyvinkään kaupunki, 2020a)

Kirjassa (kuva 27) Risto Räppääjä, Nelli ja liikenneturvallisuuden asiantuntijat opastavat liikennesääntöjä. Liikkeellä ollaan kävellen, pyöräillen, lauttaillen, rullaillen, junailen ja linja-autoillen päivittäin ympäri vuoden. Liikennetaitoja tarvitaan sujuvaan matkantekoon, jotta päästäisiin turvallisesti perille. Liikennekirja innostaa, rohkaisee ja opastaa iloisesti ja sujuvasti, ajatuksella, että harjoittelu tekee mestarin. Se on kirjoitettu yhteistyössä Liikenneturvan kanssa. (Tammi, 2018)



Kuva 27. Risto Rappääjä Liikenteessä -kirjan kansi (Rönns, 2018).

### 5.7 Lainattavat VR-lasit ja FillaRilla

Lionsien avustuksella Hyvinkään kaupungille hankittiin kolmet Oculus Go-VR-lasit vuonna 2019. Näiden lasien avulla kouluilla voidaan liikennekasvatuksen tukena käyttää digitaalista oppimisympäristöä Filla&Rillaa, jossa opitaan pyöräilyyn liittyviä asioita virtuaalitodellisuudessa. Lasit ovat lainattavissa liikennesuunnittelusta syksystä 2019 alkaen. (Hyvinkään kaupunki, 2020a)

VR-lasit ovat käytettävissä yhdelle oppilaalle kerrallaan. Ne asennetaan oppilaan päähän ja ohjauskapulalla ohjataan virtuaalimaailmaa. Kuvassa 28 lapsi pelaa VR-laseilla.



Kuva 28. Oculus Go-VR-laseilla pelaamista.

## 6 OPINNÄYTETYÖVUODEN VAIKUTUS LIIKENNEKASVATUKSEEN HYVINKÄÄLLÄ

Suunnitelmanamme oli koostaa ennen-jälkeen-tutkimus koulujen katselmuksien ja haastattelujen osalta. Tutkimus oli tarkoitus toteuttaa toistamalla keväällä 2019 tehdyt katselmuksot ja haastattelut keväällä 2020. Koronavirusepidemian vuoksi suunniteltuja vaikutusten arviointeja emme voineet mittaussaineiston puuttuessa tehdä. Keskiviikosta 18.3.2020 alkaen toistaiseksi kouluilla järjestettiin lähiopetusta ainoastaan 1–3-luokkalaissille sekä lapsille, joiden vanhemmat työskentelivät yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla (Hyvinkään kaupunki, 2020b). Tämän vuoksi kouluilla ei ollut entiseen tapaan liikennettä havainnoitavaksi ja oppilaita sekä opettajia haastateltavaksi, joten emme saaneet vertailukelpoista aineistoa keväältä 2020.

Positiivisena vaikutuksena liikennekasvatukseen voidaan kuitenkin pitää sitä, että rehtorit kertoivat järjestäneensä kouluympäristön tarkkailuja ja liikenneaiheisia tapahtumia kohdekouluilla. Hyvinkäänkylän koulussa opettajat ovat itse jalkautuneet syksyllä 2019 katsomaan kouluaamun saattoliikennettä ja todenneet, että saattoliikenne sujui pääasiassa hyvin. Seurannan aikana koettiin yksi vaaratilanne, jossa autoilija peruutti juuri kun pienet pyöräilijät tulivat samaan aikaan. Hyvinkäänkylän koulu on laittanut kirjeet oppilaiden koteihin saattoliikennekatselmuksesta. Kirjeessä

koulu on esittänyt toiveen, että oppilaat saapuisivat jalan ja pyöräillen kouluun. Hyvinkäänkylän koululla aikaisemmin huolta aiheuttanut linja-auto, joka käytti koulun pysäköintipaikkaa aamuisin kääntöpaikkanaan, ei aamuisin enää käy koulun pihassa kääntymässä.

## 7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tekeminen lisäsi tietoutta siitä, että kyselyiden tekemisessä on kehitettävää. Kouluille lähetetyissä kysymyksissä oli mukana kirjalliset ohjeet, mutta kouluilla ohjeistukset ymmärrettiin silti hiukan eri tavoin. Ohjeistus tulisi laatia siten, että omaa tulkinnanvaraa ei jäisi juurikaan. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut tässä työssä merkittävästi tuloksiin, koska kysymykset käytiin läpi vielä haastattelutilanteessa. Kirjoitustyön aikana huomattiin myös ongelma vastausvaihtoehdossa ”vanhempien kyydillä”, sillä oletuksena oli sen merkitsevän autokyytiä. Jälkikäteen ajateltuna vastausvaihtoehdon olisi voinut rajata tarkemmin koskemaan nimenomaan autolla kuljettamista.

Kirjallisessa työssä oli haastetta enemmän kuin mitä alussa ajattelimme. Haastetta aiheutti poikkeuksellinen koulujen kevätlukukausi. Kevään 2020 rajoitustoimenpiteet koronavirusepidemian hillitsemiseksi vaikutti opinnäytetyön tekemiseen, koska alun perin suunniteltuna oli tehdä ennenjälkeen-tutkimusta vuoden liikennekasvatuksen työn tuloksista. Tämä poikkeuksellinen tilanne pakotti meidät miettimään vaihtoehtoa b, jolloin yhdessä työntilaajan kanssa ideoimme ajatuksen siitä, että voimme tuottaa peruskouluja liikennekasvatustyössä hyödyttävää lisäaineistoa Koulu-matka-sivustolle.

Toivomme kuitenkin, että valmiista opinnäytetyöstä, sen tuotoksista ja koko projektista on hyötyä Hyvinkään kaupungin liikennesuunnittelulle sekä hyvinkääläisten koulujen henkilökunnalle, oppilaille ja heidän vanhemmilleen ja kaikille niille, jotka ovat kiinnostuneita kuntien ja koulujen välisestä liikenneturvallisuustyöstä.

Tämä opinnäytetyö laadittiin kaupungin organisaation ulkopuolisena tahona. Haasteena työn edetessä havaittiin yhteydenpito kaupungin ja opiskelijoiden välillä. Hyvinkään kaupungin liikennesuunnittelu tekee monipuolista ja jatkuvaa liikennekasvatusta tukevaa työtä. Oli haastavaa pysyä kärryillä kaikesta, mitä Hyvinkäällä liikenneaiheen ympärillä tehdään. Hyödyiksi voisi kuitenkin mainita nimenomaan ulkopuolisuuden; Hyvinkään liikenneturvallisuustyö ei ollut alun perin tuttua, jolloin kaikkeen on tarvinnut perehtyä ja on sellaista ulkopuolisen silmää.

Parityön hyvä puoli ehdottomasti oli se, että ainakin voi yhdessä lyödä fiksit päät yhteen ja aina on joku, jolta kysyä neuvoa ja mielipidettä. Huonona puolena mainittakoon se, että työtä on pakko jakaa ja silloin korostuu

yhteydenpito sekä parin tiedottaminen tehdyistä asioista. Yhteistyön sujuvuus oli äärimmäisen tärkeässä roolissa. Teimme töitä yhdessä, vaikka vastualueet olikin jaettu.

## 8 JATKOTOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Tässä opinnäytetyössä painotus oli alakouluilla. Yläkoulut ovat mielenkiintoinen kohde ja niiden parissa riittäisi myös tekemistä. Teini-iässä lasten henkilövahingot liikenteessä kasvavat (Liikenneturva 2020b). Yläkouluikässä piittaamattomuus liikennesäännöistä, kuten pyöräilykypärän käyttämisestä, lisääntyy (Liikenneturva 2020a). Yläkoulussa luokkaryhmiä opettavat eri aineopettajat, jolloin kenelläkään ei ole kaikki langat käsissä. Aineopettajilla ei liene kiinnostusta, aikaa tai mahdollisuutta siirtää aikaa oman aineen oppitunneilla muille aiheille, kuten liikennekasvatukselle. Hyvinkäällä nuorisotoimi tekee välituntivierailuja viikoittain yläkouluilla, joten sitä tulisi pohtia, voisivatko he osallistua liikennekasvatukseen voimakkaammin. Yhteistyötä kannattaa harkita esimerkiksi liikennekoulujen kanssa. Myös nuorisotiloissa voitaisiin nostaa liikenneaiheita säännöllisesti ja järjestelmällisesti esille. Niin ikään liikennekasvatus tulisi viedä sinne, missä nuoret ovat, nuorille sopivalla tavalla. Tavoitteina yläkouluikäisten liikennekasvatuksessa on vaikuttaa uusien, tulevien kuljettajien, ja itseensä liikkujien asenteisiin sekä taitoihin.

Opinnäytetyön yhtenä tuotoksena syntynyttä hyvinkääläisten peruskoulujen liikenneopasta voisi tulevaisuudessa kehittää enemmän hyvinkääläisemmäksi niin, että jokaisella Hyvinkään peruskoululla olisi oma koulukohmainen liikenneopas, jossa yhteisten ohjeiden lisäksi käsitellään koulukohaisia liikennejärjestelyitä, opastetaan turvallisia reittejä kouluun sekä varoitetaan mahdollisista vaaranpaikoista. Yläkoululaisille suunnatussa opassa voitaisiin esimerkiksi käsitellä myös sellaisia aiheita, jotka ovat yläkouluikäisille nuorille ajankohtaisia tai pian ajankohtaisia, kuten mopolla, mopoautolla ja mönkijällä liikkumista liikenteessä.

Kohdekoulujen maastokäyntien kartoitusta ja saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoituksessa esiin nousseita huomioita voidaan hyödyntää myöhemmin järjestettävissä katselmuksissa, joissa käydään läpi koulun alueen ja -ympäristön turvallisempia liikennejärjestelyjä.

Kouluilla koettiin, että konkreettinen ulkopuolinen tuki olisi paras liikennekasvatuksen muoto. Kaupunki voisi yhdessä eri toimijoiden kanssa tarjota hyvinkääläisille peruskouluille erilaisia liikenneaiheisia tempauksia, mutta myös rohkaista kouluja itsenäisesti järjestettäviin tapahtumiin, kuten koulumatkahankesivustolta löytyvään liikennekasvatuspolkuun.

## LÄHTEET

Ahloth, J. & Pöllänen, M. (2011). Liikenneturvallisuus opetusmoniste. Tampereen teknillinen yliopisto. Liikenteen tutkimuskeskus Verne. Haettu 25.4.2020 osoitteesta <https://www.tut.fi/verne/aineisto/liikenneturvallisuus.pdf>

Heltimo, J. & Korhonen, A. (2016) Käsikirja kunnan liikenneturvallisuustyöhön. Kuntaliitto Haettu 5.5.2020 osoitteesta [https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/kuvat/kampanjasivut/Kuntaopas/kasikirja\\_kunnan\\_litutyohon\\_2016.pdf](https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/kuvat/kampanjasivut/Kuntaopas/kasikirja_kunnan_litutyohon_2016.pdf)

Hyvinkään karttapalvelu, (n.d). Pohjakartta. Haettu. 3.6.2020 <https://kartta.hyvinkaa.fi/>

Hyvinkään kaupunki. (2020a). Alakoulun opettajille. Haettu 4.3.2020 osoitteesta <https://www.hyvinkaa.fi/koulumatka/opettajille/alakoulun-opettajille/>

Hyvinkään kaupunki. (2020b). Hyvinkään kaupunki tiedottaa. Haettu 4.5.2020 osoitteesta <https://www.hyvinkaa.fi/uutissivut/uutissivut/ajankohtaista/koronavirukseen-liittyvien-valtioneuvoston-linjausten-vaikutukset-hyvinkaalla/>

Hyvinkään kaupunki. (2019). Koulumatkasivut. Haettu 13.3.2020 osoitteesta <https://www.hyvinkaa.fi/koulumatka/>

Hyvinkään kaupunki. (2020c). Led-valokampanjat kouluilla. Haettu 25.5.2020 osoitteesta <https://www.hyvinkaa.fi/koulumatka/opettajille/ylakoulun-opettajille/led-valokampanjat-kouluilla/>

Hyvinkään kaupunki. (2016). Perusopetuksen opetussuunnitelma. Haettu 25.4.2020 osoitteesta <https://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kasvatus-ja-koulutus/opetussuunnitelmat/perusopetuksen-ops-2016-yleinen-19.6.2019.pdf>

Hyvinkään kaupunki. (2020d). 24 Turvallista Tuntia Hyvinkäällä. Haettu 19.3.2020 osoitteesta <https://www.hyvinkaa.fi/kaupunki-ja-hallinto/turvallisuus/24-turvallista-tuntia-hyvinkaalla/>

Kalenoja, H., Pöllänen, M., & Rautiainen, J. (2006). Lasten ja nuorten ennakkoiva liikenneturvallisuustyö. Tampereen teknillinen yliopisto. Liikenne ja kuljetustekniikan laitos. Tutkimusraportti 60.

Kallio, J & Turpeinen, S. (n.d). Koulumatkat. Liikkuva koulu, opas matkalle liikkuvaksi kouluksi, ss. 44-45. Haettu 25.4.2020 osoitteesta [https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/liikkuva\\_koulu\\_opas\\_web\\_0.pdf](https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/liikkuva_koulu_opas_web_0.pdf)

Karvinen, J & Nykänen, K. (n.d). Tervetuloa matkalle liikkuvaksi kouluksi. Liikkuva koulu, opas matkalle liikkuvaksi kouluksi, ss. 7-11. Haettu 22.5.2020 osoitteesta [https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/liikkuva\\_koulu\\_opas\\_web\\_0.pdf](https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/liikkuva_koulu_opas_web_0.pdf)

Koululiitu. (n.d). Ramboll Haettu 3.5.2020 osoitteesta <https://www.kouuliitu.fi/>

Liikenneturva (2020a). Alakouluikäisten lasten henkilövahingot tieliikenteessä. Haettu 27.4.2020 osoitteesta [https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Tutkittua/Tilastot/tilastokatsaukset/tilastokatsaus\\_alakouluikaiset.pdf](https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Tutkittua/Tilastot/tilastokatsaukset/tilastokatsaus_alakouluikaiset.pdf)

Liikenneturva. (2020b). Lapset (0-14) liikenteessä. Haettu 23.3.2020 osoitteesta <https://www.liikenneturva.fi/fi/ei-ikaisena/lapset-0-14-liikenteessa>

Liikenneturva (2020c). Lasten henkilövahingot liikenteessä. Haettu 23.3.2020 osoitteesta [https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Tutkittua/Tilastot/tilastokatsaukset/tilastokatsaus\\_lapset.pdf](https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Tutkittua/Tilastot/tilastokatsaukset/tilastokatsaus_lapset.pdf)

Liikenneturva (n.d). Toimintamme perusta. Haettu 25.5.2020 osoitteesta <https://www.liikenneturva.fi/fi/liikenneturva/toimintamme-perusta#5aff598e>

Opetushallitus. (n.d). Liikennekasvatus. Haettu 26.4.2020 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/liikennekasvatus>

Punainenristi. (n.d). Toiminta liikenneonnettomuudessa. Haettu 26.4.2020 osoitteesta <https://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet/toiminta-tapahtumapaikalla>

Ramboll Finland Oy. (2020) Onnettomuudet kartalla, poliisin tilastot. Haettu 2.3.2020 osoitteesta <https://mobilityanalytics.ramboll.com/onnettomuudet/poliisi/>

Rönns, C. (2018). Risto Räppääjä liikenteessä–kansikuva. Haettu 20.5.2020 osoitteesta <https://www.tammi.fi/kirja/sinikka-nopola/risto-rappaaaja-liikenteessa/9789513194871>

Tammi. (2018) Risto Rappääjä Liikenteessä. Haettu 20.5.2020 osoitteesta <https://www.tammi.fi/kirja/sinikka-nopola/risto-rappaaaja-liikenteessa/9789513194871>

Tieliikenneasetus 182/1982. Haettu osoitteesta 16.12.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820182#L3P21>

Tieliikennelaki 267/1981. Haettu osoitteesta 10.5.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180729#Lidp446926544>

Tieliikennelaki 729/2018. Haettu osoitteesta 2.5.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180729#Lidp446926544>

## TYÖPANOKSEN JAKAUTUMINEN

Riikka Mustosen käsialaa ovat

- Tiivistelmä
- 3.3 24 turvallista tuntia Hyvinkäällä,
- 3.4 Koulumatkahanke,
- 4.6 Kyselytutkimus
- 5.1 Kohderyhmän vaikutus suunnitteluun
- 5.2 Liikenne-erastit
- 5.3.1 Hakalantalon toteutus
- 5.3.2 Hyvinkäänkylän toteutus
- 5.4 Mallipohja kouluun tutustumiskirjeeseen mukaan
- Led-valokampanja
- 5.7 Liikenneaiheiset kirjat
- 5.8 Lainattavat VR-lasit ja FillaRilla

Tiina Norr kirjoitti

- 2 Taustateoria,
- 2.1 Liikennekasvatus
- 2.2 Alakoululaisten henkilövahingot liikenteessä
- 2.3 Koulumatkat ja saattoliikenne
- 3.1 Liikenneonnettomuudet Hyvinkäällä
- 3.2 Liikennekasvatustyö Hyvinkäällä
- 4.1 Hakalantalon koulun yleisesittely
- 4.2 Hyvinkäänkylän koulun yleisesittely
- 4.3 Hakalantalon koulun nykytilanteen liikennejärjestelyt 2019
- 4.4 Hyvinkäänkylän koulun nykytilanteen liikennejärjestelyt 2019
- 4.5.1 Hakalantalon koulun saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset
- 4.5.2 Hyvinkäänkylän koulun saattoliikenne- ja vaaranpaikkakartoitukset
- 4.7 Haastattelututkimus
- 5.5 Hyvinkääläisen peruskoululaisen liikenneopas

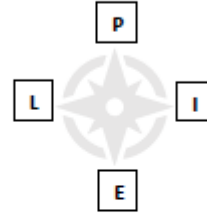
Yhdessä kirjoitimme osuudet

- Abstract
- 1 Johdanto,
- 6 Opinnäytetyövuoden vaikutus liikennekasvatukseen Hyvinkäällä
- 7 Johtopäätökset
- 8 Jatko-toimenpiteet

## KARTOITUKSISSA KÄYTETYT LOMAKKEET

## VAARANPAIKKAKARTOITUS KOULUN YMPÄRISTÖSSÄ

Hakalantalon koulu, Lehmustie 14 Hyvinkää



## VAARATILANNE

--

Kirjausohje: Vaaratilanteeseen aiheuttaja A = aikuinen, L = lapsi ja selvitys tapahtuneesta.

Päivämäärä:
Laskenta-aika:
Sää:
Laskija(t):

Muuta huomioitavaa:

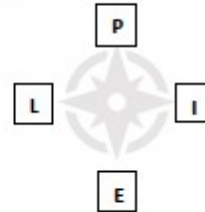
Autoilijat ajoivat kovaa ja jättivät lapset kiireessä:

Lapsilla oli kännykät kädessä eivätkä olleet tarkkaavaisia:

Pyöräilijöillä ei ollut kypärää:

### SAATTOLIIKENNEKARTOITUS

Hakalantalon koulu, Lehmustie 14 Hyvinkää



Ohjeet: Seurataan oppilaiden saattoliikennettä.

Kaupan pihaan	Hiekkapysäköintipaikalle	Joku muu, mikä

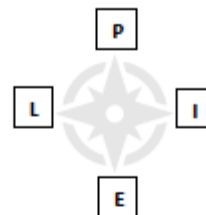
Kirjausohje: Tukkimiehen kirjanpito lukumääristä. Joku muu, mikä -sarakeeseen kirjoitetaan paikka ja lukumäärä. Päiväkodin saattoliikennettä ei huomioida.

Päivämäärä:
Laskenta-aika:
Sää:
Laskija(t):

Muuta huomioitavaa:

### VAARATILANNEKARTOITUS KOULUNYMPÄRISTÖSSÄ

Hyvinkäänkylän koulu, Uudenmaankatu 169 Hyvinkää



VAARATILANNE

Kirjausohje: Vaaratilanteeseen aiheuttaja A = aikuinen, L = lapsi ja selvitys tapahtuneesta.

Päivämäärä:
Laskenta-aika:
Sää:
Laskija(t):

Muuta huomioitavaa:

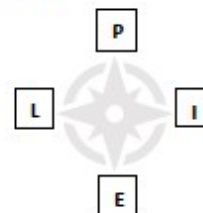
Autoilijat ajoivat kovaa ja jättivät lapset kiireessä:
--

Lapsilla oli kännykät kädessä eivätkä olleet tarkkaavaisia:
---

Pyöräilijöillä ei ollut kypärää:
----------------------------------

## SAATTOLIIKENNE

Hyvinkäänkylän koulu, Uudenmaankatu 169 Hyvinkää



Ohjeet: Seurataan oppilaiden saattoliikennettä.

Linja-autopysäkillä	Koulun pysäköintialueelle	Joku muu, mikä

Kirjausohje: Tukkimiehen kirjanpito lukumääristä, Joku muu, mikä -sarakeeseen kirjoitetaan paikka ja lukumäärä. Päiväkodin saattoliikennettä ei huomioida.

Päivämäärä:
Laskenta-aika:
Sää:
Laskija(t):

Muuta huomioitavaa:

## OPPILAIDEN VIITTAUSHAASTATTELUN KYSYMYKSET

Viittaushaastattelu 1-9. luokille

Hei! Tämä kysely on osa opinnäytetyötämme.

Tutkimme liikennekasvatusta Hyvinkään peruskouluissa. Tavoitteenamme on auttaa opettajia ja huoltajia ottamaan käyttöön Hyvinkään toimintamalli, kerätä palautetta ja tehdä jatkotoimenpide-ehdotuksia Hyvinkään kaupungille.

Ohjeet: Kysy kysymykset luokaltasi. Merkitse kysymyksen alle, kuinka monta oppilasta viittasi.

Lopuksi kysymme kysymyksiä opettajalta. Merkitse päivämäärä sekä luokka, jolta kysymykset kysyttiin. Kohtaan kuinka monta oppilasta kyselyyn osallistui, merkitse luokassa olevien oppilaiden lukumäärä. Sää – kohtaan toivomme sää tietoa. Paistoiko aurinko tai oliko hurjaa vesisadetta sekä lämpötila suurin piirtein.

Kiitos vastauksistanne!

Terveisin Riikka ja Tiina, HAMK liikenneala

1. Kuinka moni osaa ajaa pyörällä?
2. Kuinka moni tuli pyörällä kouluun tänään?
3. Kuinka monella oli kypärä päässä tänään?
4. Kuinka moni tuli kävellen kouluun tänään?
5. Kuinka moni tuli vanhempien auton kyydissä tänään?
6. Kuinka moni tuli koulukyydillä tänään?
7. Kuinka moni käytti turvavyötä tänään?

Päivämäärä:

Luokka:

Kuinka moni kyselyyn osallistui:

Sääolosuhteet:

## OPETUSHENKILÖKUNNALLE LÄHETETTY KYSELY

Hei!

Tämä kysely on osa opinnäytetyötämme.

Tutkimme liikennekasvatusta Hyvinkään peruskouluissa. Haastattelu toteutetaan Hyvinkään kaupungin ja Hämeen ammattikorkeakoulun liikennealan opiskelijoiden toimesta osana Hyvinkään Koulumatka – hanketta. Tavoitteenamme on auttaa opettajia ja huoltajia ottamaan käyttöön Hyvinkään toimintamalli, kerätä palautetta ja tehdä jatkotoimenpide-ehdotuksia Hyvinkään kaupungille.

Toivomme seuraavien kysymysten herättävän keskustelua koulullanne! Viikolla 19 tapaamme rehtorinne, joka kertoo meille teidän ajatuksianne liikennekasvatuksen nykytilasta. Näiden keskustelujen pohjalta suunnitteleme koulullenne syksyille 2019 jonkin liikennekasvatustyötä tukevan asian.

Riikka Mustonen ja Tiina Norr  
Insinööriopiskelijat, liikenneala  
Hämeen ammattikorkeakoulu

Millaiseksi koet liikennekasvatustyön koulussasi?

Koetko liikennekasvatustyön tärkeäksi osaksi opetustyötä?

Saatko tällä hetkellä riittävästi tukea liikennekasvatuksen toteuttamiseen?

Millaista tukea kaipaat liikennekasvatuksen toteuttamiseksi?

Millaista opetusmateriaalia käytätte liikennekasvatukseen ja mistä sen hankitte?

Mitä ongelmakohtia näet oppilaiden ja vanhempien liikennekäyttäytymisessä?

Oletko tietoinen Hyvinkäällä toteutetusta Koulumatka-hankkeesta? (<http://www.hyvin-kaa.fi/koulumatka>)

## MALLIPOHJA KOULUUN TUTUSTUMISKIRJEESEEN MUKAAN

## TERVETULOA KOULUUN TURVALLISESTI!

Opetamme koulussamme muiden aiheiden ohella liikennekasvatusta. Tärkeimmät eväät liikennetaitojen kehittymiseen tulevat kuitenkin kotoa.

Pyörällä kouluun saa tulla toisella luokalla. Ekaluokkalaiset saavat kävellä!

Välttättehän lapsenne kuljettamista autolla kouluun. Jokainen auto koulun läheisyydessä tarkoittaa lisää autoliikennettä. Lisääntynyt autoliikenne koulun läheisyydessä tarkoittaa lisää kohtaamisia autojen, pyöräilijöiden ja kävelijöiden kesken.

Hyvinkään kaupungin materiaalia liikennekasvatukseen löydätte osoitteesta [www.hyvinkaa.fi/koulumatka](http://www.hyvinkaa.fi/koulumatka) Sivustolla ohjeet myös kävelevään koulubussiin!



## HYVINKÄÄN PERUSKOULULAISILLE SUUNNITELTU LIIKENNEOPAS

### Dia 1



### Dia 2



## Dia 3

## JALANKULKU

On hyvä arkiliikunnan ja koulumatkaliikunnan muoto.

**Käytä** jalkakäytävää, kulje reunassa.

**Yliitä** ajorata suojatietä pitkin.

**Muista** heijastin hämärän aikaan.

Kävely on hyvä tapa liikkua!




## Dia 4

## PYÖRÄILY

On hyvä arkiliikunnan ja koulumatkaliikunnan muoto.

**Vaatii keskittymistä.** Musiikin kuuntelu tai kännykän käyttö vie tarkkaavaisuutta pois liikennetilanteesta.

**Varmista,** että pyörässä on toimivat jarrut, valot ja heijastimet.

**Huomioi,** että risteyskohdat ovat pyöräilijöiden vaaranpaikkoja.

**Suuntamerkki ja soittokello** kertoo muille tienkäyttäjille aikeistasi.

Käytä aina kypärää!




## Dia 5

## TIENYLYTYS

**Käytä suojatietä!**

**Pysähdy suojatien eteen ja katso molempiin suuntiin:** ensin vasemmalle, sitten oikealle ja vielä kerran vasemmalle.

**Noudata liikennevaloja** ylitä suojatie vihreän valon palaessa.



## Dia 6


## HEIJASTIMEN KÄYTTÖ

**Hämärän ja pimeän aikaan** jalankulkijoita ja pyöräilijöitä on vaikea havaita.

**Auta** näkymään liikenteessä ja käytä heijastinta.

**Suosi** huomioliiviä. Siinä on paljon heijastavaa pinta-alaa.

Mitä useampi heijastin, sen parempi!



## Dia 7

## KOULUKULJETUKSET / JOUKKOLIIKENNE

**Odota** ajoissa koulukuljetuskyytiä sovitussa paikassa tai bussia pysäkillä, ei ajoradalla.

**Käytä** turvavyötä ja pysy omalla paikallasi matkan aikana.

**Tarkista** pois jäädessä, ettet unohtanut mitään autoon.

**Odota**, että auto on lähtenyt ja näet joka suuntaan, jos joudut ylittämään ajorataa.




## Dia 8

## PIHALIIKENNE

Tutulla koulupihalla tai kotipihalla saattaa liikkua ajoneuvoliikennettä kuten postiauto, tavaran tuojat, auraukustalon liikennettä, saattoliikennettä, koulukuljetusajoneuvoja.

**Väistä** liikkuvaa ajoneuvoa.

**Älä mene** ajoneuvon taakse.

**Älä leiki** ajoneuvojen läheisyydessä.




## Dia 9

## TOIMINTA LIIKENNEONNETTOMUUSTILANTEESSA

Kuka tahansa voi joutua onnettomuustilanteeseen. Muista, että sinulla on yleinen auttamisvelvollisuus.



**Hälytä!** Tee nopea tilannearvio mitä on tapahtunut ja soita 112.  
**Auta!** Varmista, että hengitystiet ovat auki ja tyrehdytä suuret verenvuodot.  
**Varoita!** Lisävahinkojen estämiseksi, varoita muita:  
 laita hätävilkut päälle,  
 vie varoituskolmio,  
 sammuta virrat onnettomuusautosta.  
**Opasta!** Ohjaa pelastushenkilöt onnettomuuspaikalle.



## Dia 10

## HÄTÄILMOITUS

### Soita 112



- Kun tarvitset nopeaa apua esim. onnettomuus, sairaskohtaus, tulipalo.  
 - Soittaminen hätänumeroon 112 on ilmaista, etkä tarvitse siihen puhelimen pääsykoodia!

Kerro hätänumeroon

1. Nimesi.
2. Mitä on tapahtunut ja missä.
3. Onko joku vaarassa?
4. Vastaa kysymyksiin.
5. Toimi annettujen ohjeiden mukaisesti.
6. Sulje puhelin vasta, kun olet saanut siihen **luvan**.

Lataa puhelimeesi 112 -sovellus hätätilanteita varten!



## Dia 11

## KOULUMATKASIVUSTO

Sivusto turvallisten koulumatkojen ja turvallisen koulumatkaliikunnan edistämiseksi opettajille ja vanhemmille. Sieltä löydät Hyvinkään omia sekä liikenneturvan toimintamalleja.



<http://www.hyvinkaa.fi/koulumatka>



## Dia 12

## Kiitos!

Aineistoa:  
<http://liikenneturva.fi>  
<http://punainenristi.fi>  
<http://112.fi>  
<http://hyvinkaa.fi/koulumatka>

